Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 30 март, 1974 шу. • № 39 (5335). • Мах 2 кеп.

Чакхйоалаш латт укх шера хьалхара квартал. КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленума решенеш, КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага дань Кхайкарал, 1974 шера халкъа боахама план ханал хьалха кхоачашъяра Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаяра КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК даь социамаш шоай дІахо де дезача гІулакхий программа санна тІанйцад республика партийни организацешa, берригача коммунисташен къахьегамхошен.

ДукхагІйола вай коллективаш лакха социалистически декхараш тІа а нйца «Хьайоаккха продукци дукхагІа, дикагІа, цунга дІадодар кІезигагІа» яхача девизагІа болх беш я. ХІаьта московски предприятеша дІайолаьча инициативагІа хьалхе дика уйла яь оттаяь йола встречни планаш шоашта тІанйца къахьегаш я 30 совгІа предприятии организации. Цар лаьрхІад планал совгІа йоаккхаш йола ерригa хІана яц аьнна йола продукци чурча резервах кхетамца пайда эцара, материалехи бедалахи кхомбара, къахьегама овсарле лакхъяра чотах йоаккхаргъя аьнна.

ШерагІа йоаржае социалистически яхь

Вайцига из башха-дика гІулакх эггара хьалха хьаллаьцар Назрановски «Электроинструмент» завода коллектив я. Иштта, цо планал совгІа йохка лаьрхІад 1 миллион 100 эзар сома мaьхa продукци, кІаьта «Грознефтехимзаводы» объединене предприятеша — 2242 эзар сома мaьхa, Сунженски района «Ассиновский» совхоза коллективо планал тІех 740 тонн баьпадаараш дохкаргда аьнна дош деннад, Наурски района «Победа» совхозо — 2220 тонн комсаш. Республике кхы а кІезига яц цар санна лакха социалистически декхараш тІа а нйца шоай къахьегамхошта юкъе шерра яхь йоаржаяра беча балха боагІаш бола мах беши из гІулакх кхетамца вІаштІехьдаьккха леладеши йола партийни организацеш. Социалистически яхьа цар нийса лостам тел, къахьегамхой дика инициатива цу сахьате хьаллоац, хан-ханнахьа балха итогаш ю, яхь лелаяра формаши методаши эргайоахаш тоаю.

Ди тІехьа шерагІа баржаш латт республика предприятешка, боахамашка, учрежденешка «Коммунистически къахьегама ударник» яха цІи яккхара лоаттабу къовсам. Из сийдола цІи яьккхай дІадахача шера 3228 болхлочо, 102 бригадаи 47 цехеи коллективаша.

Іалаьмате дукха хІама даьд республика партийни комитеташа яхьа кулгалделга тоадара, цу балхацара профсоюзни, комсомольски организацей лоархІами бехктокхами айбара. Юкхьанцара партийни организацеш, парткомаш, парте райкомаши горкомаши дукхагІа дувца яьннай яхь лелаяра беча балхаца дувзаденна дешаш шоай бюрой заседанешка, коммунистий юкъарча собранешка, партийни активашка, пленумашка. Из шоаш деча хана керттера уйла тІаухийт цар яхь пайдане хургйолча тайпара вІаштІехьъяккхара, яхьа итогаш массанена дІайовзийтара, яхье баьннарий хьокхамаш вІаший нийсдара, дикагІчар опыт кхычар кердайоаккхаргйола хьалаш хьадара. Иштта цу деша йоакхо е яьннай укх тІеххьарча хана хьалха тІехьаюсаш хиннача «Автоспецоборудование» завода, «Лермонтовский», «Ермоловский» совхозий, «Художник» фабрика, иштта дуккха кхыйолча предприятей, боахамий коллективаш.

Бакъда республике хІанз а йолаш я шоай коллективаш хьалхашка латта декхараш кхоачашдара лерттІа оарцагІ ца йоахаш йола партийни оргинзацеш. Цу тайпара яраш ювцаш хьоа ца йича яргьяц Назрановски трикотажни фабрика, Грозненски кога гІирс беча фабрика, йий доаккхача завода, Нохч-ГІалгІай гІишлон управлене СМУ-8 коллективаш. Уж предприятеш тІехьаюсаш йола дукха ха я. Бехк а боаккхаш дукха бийцаб цар кулгалхой собранешка, активашка, пленумашка. Цхьабакъда гІулакх бокъалгахьа ца доала тоъал ха я. Цун бахьан малагІа да?

Маларра аьлча, цу коллективашка яхь лелаяра хетаяь цхьайола мероприятеш чакхйоахаш яле а уж практически декхараш кхоачашдара тІаерзаяь яц, къахьегамхоша, гІулакхерча наха къахьегама а, производственни а дисциплина телхаю, арахецача продукцеца дукха брак хулийт. Цох ха йиш я хІара къахьегамхо бехктокхаме а хеташ ший болх цІенен хьинарен хьабергбола хьалаш цу предприятей партийни организацеша хІанз а Іалашдаь да хилар, социалистически яхь формально лелаяр.

Парте горкомаша, райкомаша, юххьанцарча партийни организацеша хадданза шоай теркама кІала лоаттаде деза яхь лелаерий гІулакхаш, цар хьашташ. Иштта йоакхо е еза яхье баьннараштa лерттІа къахьегама хьалаш хилийтара, цар балхацара моральнии материальнии безам даим совбувлаш хургбола гІулакх Іалашдара.

Къаьстта могаде доагІа коллективаша встречни планаш тІанийр гІулакх. Уйла тІаяхийта цу дешага хьожаш хинначар керда резерваш гучаяьхай, болх тоабара наькъаш белгалдаьд. Цар опыт шерагІа йоаржае еза партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша.

ЧІоагІа пайдане да шоайла яхье яьнна коллективаш дІаюха ухаш болх тохкаш, эшшача хьехам луш, йиш йола практически новкъостал деш хилар. Массанахьа боаржабе беза «ПрофессерагІа дикагІвар» яха цІи яккхара лоаттабу къовсам.

Яхь толаме леларгья, нагахьа санна котбаьннараш боаггІача тайпара белгалбоахаши сий деши хуле, кхыбараш цар хьокхамашка кхача гІертаргбола гІулакх Іалашдей.

Укх деношка кепатехай Нохч-ГІалгІай цІи хезача механизатораша яздаьча письмона. Республика берригa кхаш леладераш тІахьех цар лаьтта леладара культура лакхъяра, 1974 шера 515 эзар тонн ялат даккхара шерагІа яхь йоаржаяра. Вай дог тийша да лаьттанца болх беш мел болчар дегашка цар тІахьехам кхоачаргхиларахи цар керда толамаш доахаргхиларахи.

КПСС XXIV съезда, пятилетка дийлагІча, къоастамбеча шера мехка хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашделга хІаравар ше беча балхах тийша долга кхетадеши из денгара денга дикагІа хьабе гІерташи хулга Іалашдар вай массане декхар да.

ШЕРА ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА!

«Чечингсельстрой» треста автотранспортни контора болхлоша чІоагІа лоархІаши сий деши ва водитель Шамханов Илез, Хьинаре къахьегарца, нахаца безамеи Іимерзеи хиларца даьннад цун сий. ХІара сменагІа нормаш 180—190 процент кхоачашъю цо. Цудухьа хІанзлехьа ший пхе шера задани кхоачашъяьй Илеза.

Дуккхача шерашка иштта хьинаре къахьегарах предприяте болхлошта юкъе эггара хьалхарчарца еннай цунна коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи. Иштта цунна еннай «Авари йоацаш болх бу водитель» яха цхьоалагІча степена значоки «1973 шера социалистически яхье котало яьккхар» яха значоки.

СУРТА ТІА: шофер И. Шамханов.

•

Грозненски консервни завода жестяно - баночни цеха болхлоша сий деш ва слесарь-наладчик Арутьян Армик. Из хьожаш вола автоматаш цхьаккха хьовзам ца хулийташ болх беш я. Цун керттердар да цо автоматашта дика гІулакх дар.

СУРТА ТІА: слесарь - наладчик А. Арутьян.

И. ПЛИЕВА сурт.

Дика хоамаш

Пятилетка дийлагІча шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяьй В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода цехий коллективаша. Цу яхье хьалхара моттиг яьккхай Гуменюк Сергей Трофимовича кулгалдеча йиълагІча цеха технологаша. Мехкдаьтта сийрда продукци арахецара кхаь бетта план 25-ча марта кхоачашъяьй цар. ПланагІа лаьрхІачул совгІа цу юхедисача деношка цар арахецаргья итташ эзараш сомий мaьхa товарни продукци.

В. СТАРЧАК,
В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода планови отдела начальник.

* * *

Грозненски хлебокомбината болхлоша товарни продукци арахецарен из маьхала яккхарен хьалхарча квартала план 29 марта кхоачашъяьй. ПланагІа лаьрхІачул совгІа реализаци ергья 35 эзар сома маьхерча маькха-булочни изделешта.

Продукцега дІабода мах лохбарах, электроэнерги материалаш кхоярах комбината коллективо укх шера планал совгІа паччахьалкхенна баь пайда 29 эзар сом да. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 101,4 процент кхоачашъяьй цо.

Къаьстта дика къа а хьегаш социалистически яхье хьалха латт Сороченко Анна Семеновна керте латта № 1 йолча завода коллектив. Цо кхы а хьалха кхоачашъяьй кхаь бетта план.

А. ТАРАКАНОВ,
тха штате воаца корр.

ДОШ КХОАЧАШДАЬД

Ханал ийс ди хьалха кхоачашъяьй тха района хьайбаш леладераша паччахьалкхенга шура йохкара укх шера кхаь бетта халкъбоахама план. ЦхьоалагІа апрель тІакхоачаш планал совгІа кхы з 125 тонн шура йохкаргья цар. Иштта ханал хьалха кхоачашъяьй дулх дохкара план а, планагІа 390 тонн дохка дезаш хиннача 20 март тІакхоачаш из декхар 393 тонн.

Къаьстта дика къахьийгар «Дружба» колхоза хьайбаш леладераша. Района кхыча боахамел хьалхагІа кхоачашйир цар паччахьалкхенга шурен дулхи дохкара хьалхарча квартала план. Март бутт чакхбоалаш планал совгІа 150 центнер шура йохкаргья колхозхоша.

Паччахьалкхенга дулх дохкара план районага ханал хьалха кхоачашъяйтара доккха новкъостал дир «Гудермесский», «Дружба» совхозий хьайбаш леладераша. Иштта ханал хьалха гудермесцаша — 141 процент, «Дружба» совхоза къахьегамхоша 112 процент кхоачашйир дулх дохкара план.

Цунца цхьана геттара во болх баьб хьалхарча квартале «40 лет Октября» колхоза хьайбаш леладераша. 18 процент мара карагІдаланзар царна паччахьалкхенга дулх дохкара кхаь бетта план кхоачашъе.

Пятилетка къоастамбеча шера шоллагІчеи кхоалагІчеи кварталий хьайбай продукташ яхара планаш кхоачашъяра лард йоллаш ба хІанз района къахьегамхой. ДаьгІенашка доажадара лаьрххІа доахана Іулаш вІашагІтохаш да. Хьакъоаста а деш хІара Іула тІачІоагІъю буц дІайийнен эрий буц тІаювлаш йолен даьгІенаш. ХІаьта дулха лаьрхІа кхоабаш хургда 3000 бежан, 1000 хьакха. Буц тІаяьлча доахан лоаман даьгІенашка доажаде дІадугаргда. Цул совгІа «Гудермесский» совхозе, «Кавказ», «Джалка» колхозашка дулха кхоабаш 80 эзар боабашк хургья.

И. ЛЮТЕРОВ,
Гудермесски района юртбоахама управлене керттера зоотехник.

СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта йолча Центральни хоржамий комиссе кандидаташ оттабар

СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта йолча Центральни хоржамий комиссена юкъевахийта кхы а бархІ кандидат оттаваьв 28 марта.

«Знание» яхача Ерригсоюзни обществагара Центральни хоржамий комиссена юкъевахийта оттаваьв цу общества правлене председатель, академик И. И. Артоболевский, парте воацар.

Молдаве ЛКСМ ЦК бюро шеррача заседане решени тІанйцай Молдаве Ленински Коммунистически Кагирхой Союзагара комиссена юкъевахийта республика ЛКСМ ЦК хьалхара секретарь В. К. Вышку могаве аьнна.

Азербайджански республикански профсоюзий советагара Центральни хоржамий комиссена юкъеяхийта оттаяьй Азербайджански республикански профсоюзий совета председатель З. И. Гусейнова.

Эскара, авиацена, флота ший лоІамагІа новкъостал деча Ерригсоюзни общества (СССР ДОСААФ) Центральни Комитета Президиума шеррача заседане Центральни хоржамий комиссена юкъевахийта оттаваьв Советски Эскареи ТІема-Форда Флотеи Керттерча политически управлене начальник А. А. Епишев.

Таджикски медицински института студенташеи преподавателашеи юкъарча собране цІи яьккхар Центральни хоржамий комиссе вохийтача шоай викала, парте воацача лора, кафедра ассистента М. М. Мухамедкуловай.

СССР писателий Союзагара Центральни хоржамий комиссена юкъевахийта оттаваьв СССР писателий Союза правлене секретарь, «Литературни газета» керттера редактор, писатель А. Б. Чаковский.

Болхлой, инженерно-технически балхаш дерий, гІулакхерча наьха собрани хилар Донецки областерча «Красноармейскуголь» яхача комбината «Родинская» шахте. Укхаза комиссена юкъевахийта шоай викалалла хержав парте воаца болхло, цу шахта кІора комбайна машинист-механик Социалистически Къахьегама Турпал А. В. Шатохин.

Центральни хоржамий комиссена юкъевахийта могаваьв Литовски республикански потребительски обществай Союза правлене председатель А. А. Янкаускас. Цун кандидатура оттаяьй Литовски республиканска потребительски обществай Союза правленегара.

(ТАСС).

СОВГІАТАШ ДІАДЕННАД

1974 шера 27 марта машинаькъеи автомобильни транспортеи автомобильни наькъаш а дехкаш царех пайда эцача препрнятей, организацей 700 совгІа болхло, инженерно-технически болхло, гІулакхерa нах бар производстве хьалха латтараштa паччахьалкхен совгІаташ дІадалара хетаяьча торжественни собране дакъа лоацаш.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо шийна тІадиллараx КПСС Нохч - ГІалгІай обкома хьалхарча секретара, СССР Лакхехьарча Совета депутата нов. С. С. Апряткина 1973 шера глапаши тІанйца социалистически декхараши кхоачаши тІеххкоачаши деча толамаш дахарах 90 хьалха латтача болхлочоа, инженерно-технически болхлочоа, гІулакхерча сага дІаелар СССР орденаши медалаши.

Ленина орден елар Грозненски вагонни депо бригадира Л. А. Домбровксаяна, Октябрьски Революце орден — Гудермесски локомотивни депо машиниста М. Т. Мирошниченкона. Къахьегама ЦІеча Байракха орден — Грознерча станцерча поездий составителa С. С. Апресяна, Грозненски локомотивни депо машиниста В. П. Потемкина, № 1737 автоколонна шофера В. А. Астамировна, № 2734 йолча производственни наькъий участка мастера А. А. Цечоевна, Гудермесски машиннаькъа дистанце монтера М. Д. Снитковaна, кхычарна.

КПСС обкома, республика Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета цІерагІа нов. С. С. Апряткина паччахьалкхен совгІаташ деннараш дег тІара даькъала а буаш, дІахо цар доккхий производственни толамаш дахари могаш-маьрша болаш хилари ловш ловца баьккхар.

Ше къамаьл деш цо белгалдаьккхар советски халкъо парте чурен арахьарен политика, КПСС Центральни Комитета массе тайпа а хьаддача лостамах а тІатеІІа беш бола болх, КПСС ЦК Политбюро, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева ше вай парте ленински курс лерргагІа чакхъяккхара лоаттабу къовсам чІоагІа раьза долаш хьал а лоацаш. КПСС XXIV съездо хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашдеш хилар, коммунизм хьалъеча доккхий толамаш доахаш хилар. Къаьстта доккхий толамаш даьхар къахьегамхоша 1973 шера — пятилетка кхоалагІча, хьинарерча къахьегама шера. Из бахьан долаш дикка лакхъелар вай мехка экономически потенциали дунен хьалкъашта юкъера сийи, советски наьха вахара хьалаш цахаддаш тоалуш доагІа.

СовгІаташ деннарий цІерагІа къамаьлаш дир — Гудермесски локомотивни депо машиниста М. Т. Мирошниченкос, механизированни карьера боахама слесарий бригадира А. П. Ходырова, Грозненски автотранспортни предприяте директора И. А. Сапронова, № 383 йолча гІишлон - монтажни поезда газоэлектросварщика П. Г. Бондаренкос. Шоай къахьегама иштта лакха мах барах цар доккха баркал аьлар Коммунистически парте Центральни Комитета, Советски правительствана, шоай а коллективай а цІерагІа цар тешам белар 1974 шера планаши тІанйца социалистически декхараши толамца кхоачашдара дерригa низаш оарцагІа доахаргхиларах.

Торжественни собране дакъа лоацаш хиннарашка дег тІара моаршал а хоатташ уж даькъала бийцар пионераша. СовгІаташ денначарна зизаш делар цар.

* * *

Укх деношка Грозненски швейно - производственни объединене клубе СССР Лакхехьарча Совета Президиумо тІадиллараx Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела нов. Х. Х. Бокова дІаелар яйгачеи моттигерчеи промышленноста предприятейи организацейи, иштта наха бытови гІулакхаш деча предприятей хьалха латтача 39 болхлочоаи специалистаи орденаши медалаши.

Къахьегама ЦІеча Байракха орденаш елар: Грозненски швейно - производственни объединене мастера В. П. Данилюка, «Художник» фабрика накатчицана А. Шидаевана, Грозненски «Индпошив» фабрика барзкъаш доахачоа Т. Х. Зармаевана. Грозненски «Индпошив» фабрика вязальщица М. П. Сучкована, кхыбараштa.

Производстве хьалха латтача дуккхача болхлошта елар «Знак Почета» яха орденаш: Грозненски кога гІирс беча фабрика вырубщика М. С. Пешекова, Назрановски райпромкомбината швея - мотористкана Л. Э. Чумаковaна, бахача наха бытови гІулакхаш деча Ачхой - Мартановски комбината хІамаш тегачоа А. М. Арсанукаевана, кхычарна.

Паччахьалкхен совгІаташ деннараш дег тІара даькъала а бувцаш, уж могаш-маьрша а болаш нйслагІча пятилетка дийлагІча, къоастамбеча шера планаши тІанйца социалистически декхараши кхоачашдеча керда толамаш дахар ловш ловца баьккхар нов. Х. Х. Бокова.

СовгІаташ деннарий цІерагІа къамаьлаш дир: Грозненски швейно - производственни объединене швея - мотористкас В. Г. Шиповскаяс, Грозненски «Индпошив» фабрика барзкъаш доахачо Т. Х. Зармаевас, Назрановски райпромкомбината швея-мотористкас Л. Э. Чумаковас, Грозненски швейно - производственни объединене швея - мотористкас Л. Д. Заиченкос.

КНР посольствага яхьийта СССР МИД-а нота

28 марта СССР-ерча КНР посолага Лю Синь Цюанага дІаеннай укх тайпара чулоацам болаш йола СССР МИД-а нота:

СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий Министерства 1974 шера 15 марта СССР-ерча КНР посольствага яхьийтача заявлени тІа а СССР посольства 23 марта КНР МИД-ага яхьийтача заявлене тІа а хоам баьбар экипажа кхо член тІа а волаш йола № 24 йола советски доазон тІара вертолет ханза ца йоалаш китайски территоре тІа Іохайна хиларах, китайски Іаьдалашкара дийхадар экипажи вертолети юхакхоачаергйола гІулакхаш чакхдоахилга.

Цхьабакхьда китайски оагІоно, массане а къоабалъяь тІанйцача дунеи халкъашта юкъерча бокъон нормаш теркал ца ерча вертолети цун экипажи. Цул а еш, дІахо а соцаяь лоаттаю совгІа, укх шера 23 марта бакъдараш юхамаччахьа доахаш йола китайски оагІув советски доазон тІарча вертолета хьатІадожаде гІерт цо ца лаьи из де дага ца хиннеи гІулакхаш. КНР нота тІа хиннай яхе а, разведкана лаьрхІа цхьаккха тайпа аппаратура хиннаяц вертолета тІа.

СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий Министерства цхьанна а тайпара бакъдаь тІаэцац вертолет лаьрхІа цхьа хІама а долаш Китая доазол дехьа яьннай яхаш дувцар, бакъду, укх шера 14 марта хала цамогаш вола тІема гІулакха тІара саг волча из саггота больнице воалаве аьчна Белешена къулбехьарча районе (Алтайски край) яха хинна экипажа кхо член тІа а волаш йола № 24 йола советски доазон тІара вертолет, халача метеорологически хьалашка нийс а ешa, тувлаенна а, тІаккха доагор кхоача а денна, ханза ца йоалаш доазонна йистте КНР территоре тІа Іохайна а, хІаьта цу хьакъехьа экипажо радио чу гІолла ший аэропортага хоам баь а хилар.

КІал ло боацаш да советски Іаьдалаша Синьцзянски участке Китая доазон тІарча районашка чухалхар духьа хадданза шоай самолеташ ухийт яхаш китайски оагІоно дувцараш а. Белггала аьлча хинна алхха цхьа моттиг я лаьрхІа хІама а доацаш, наькъах тувлаялар бахьан долаш 1973 шера феврале гражданскиавиаце АН-2 яха рейсови самолет КНР фегарча доазонел чухьа яьнна, хІаьта цу хьакъехьа китайски Іаьдалашка хоам баьбар СССР доазон тІарча викалашка гІолла.

Иштача хьалашка хеталу, китайски оагІув, бакъ дола хІамаш шийна ховшшехьа харцахьа а доахаш, ханза ца йоалаш советски доазон тІара вертолет Іохарах СССР-ца моастагІал дола хьал мехка кхохкадалийтараи советско-китайски гІулакхаш дІахо ирдалийтараи пайда эца гІерт аьнна.

СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий Министерства, КНР кхыча мехкашцарча гІулакхий министерства нота харцахьа а лоархІаш, тІагІорттадаь хьадех нийсъяланза ца йоалаш китайски территоре тІа нийсъенна советски доазон вертолети кхаь сагах латта экипажи кхы хье ца йолийташ юха кхоачийтилга.

США ПАЧЧАХЬАЛКХЕН СЕКРЕТАРЬ Г. КИССИНДЖЕР СССР-е ХИЛАРАХ

ХьалхагІа барт вІаштІехьбаьккха хиннача тайпара 24 мартера 28 марте кхаччалца Москве хиннав США паччахьалкхен секретарь, къаман кхерамзлен дешашта президента помощник Генри Киссинджер. Цун къамаьлаш хиннад КПСС ЦК Генеральни секретараца Л. И. Брежневцеи КПСС ЦК Политбюро членаца, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министраца А. А. Громыкоцеи.

Къамаьлаш деча дакъа лаьцар: советски оагІонгахьара — США-рча СССР посола А. Ф. Добрынина, КПСС ЦК Генеральни секретара помощника А. М. Александрова, СССР МИД-а коллеге членаша Г. М. Корниенкоси М. Д. Сытенкоси; американски оагІонгахьара — СССР-ерча США посола У. Стессела, паччахьалкхен департамента бехктокхамеча болхлоша Х. Сонненфельдта, А. Хартмана, А. Атертона, К. Моу, У. Хайлэнда, США къаман кхерамзлен Совета аппарата болхлочо Ж. Лодала.

ДІа-юха дагабийлар США президент Р. Никсон Советски Союзе вара кийчо ярца дувзаденна шинна а оагІонна хьашт долча дуккхача дешаех шоашта хетачоа.

ОагІонаша раьза хинна белгалдаьккхар, шин мехко кхохкам кІаьдбараи царна юкъера гІулакхаш овлангара денз тоадараи тІаберзабаь дІаболабаьникъ толаме чакхбоахаши дикка беркат доалаши хилар. Дог теша а деш хьахьекхад советско-американски паччахьалкхенашта керте латтараш хьалхагІа шозза вІашагІкхийттача хана тІанйца лардера решенеш, эггара хьалха СССР-аи США-неи юкъерча гІулакхий лардаш, ядерни тІом ца хилийтарах йола соглашенеш, стратегически герзашта доазув оттадарах йола соглашенеш Іалаьмате лоархІаме хилар.

ОагІонаш кийча я шоаш тІанйца декхараш дизза кхоачашдара ларда тІа белгалбаьча наькъагІа дІахо аха, советско-американски гІулакхаш тоадаларгахьа леста процесс лоарзагІа ца ялайта дага а йолаш.

Къамаьлаш деча хана чІоагІагІа уйла тІаяхийтар стратегически герзашта дІахо доазув оттадара проблемана. ОагІонаш раьза я, из проблема мел чоалхане яле а, вІаши гІойле йола решенеш тІаэца торонаш хилара. Цу тайпара решенеш лахара дІахо а чІоагІа къахьега лаьрхІа я уж. Иштта хьежар герза доазув оттадареи герз дІадаккхареи даькъерча цхьадолча кхыча дешашка а.

СССР-аи США-неи юкъе яьча соглашенеша белгалдаьча дуккхача лостамашка шин оагІон гІулакхаш аьттув болаш дегІаухаш хилар белгал а доаккхаш, дІахо а вІаши юкъера бувзамаши тайп-тайпарча доакъошка, царна юкъе торгово-экономически Іилма-техническии даькъе а, корта болаш цхьана леладу гІулакхаши йІаьххача ханна дІахо а детІакхувла дага я оагІонаш.

Дунеи халкъашта юкъера проблемаш ювцача хана къаьстта уйла тІаяхийтар ГаргарчaМалхбоаленера гІулакхаш машара наькъаца къоастадара. Цар социадир, Гаргарча Малхбоаленах йолча Женевски машара конференцера шоай къаьстта лоархІам теркал а беш, Гаргарча Малхбоалерча хьала керттера дешаш къоастадара гІулакха новкъостал дара оагІонаша къахьегилга.

Иштта дийцар Европерча кхерамзленахи цхьана гІулакхаш леладарахи дола дешаш, эггара хьалха Европерча кхерамзлени цхьана гІулакхаш леладареи совещане балха лелам а Центральни Европе герзашцара низаши герзаши кІезигдара хьакъехьарча переговорий хьал а.

Корта болаш долча лоархІамеча хьалашка хилар дІа-юха дагабувлар. ОагІонаш дог тийша я, цунах паччахьалкхенашта керте латтараштa юкъе хургдола советско - американски вІашагІкхетар толаме чакхдоаккхилгеи дерригa советско-американски гІулакхаш бІарчча хьанийцача дегІадоаладелгеи Іалашдара гІулакха лоархІаме этап хинна хиларах.

ХАРЖАРХОЙ НАКАЗАШ КХОАЧАШДЕШ

Соахка июнь бетта моттигерча Советашка хоржамаш далехьа хьалха хиннача собранешка МагIалбика района харжархоша депутаташта наказаш дир. Цар дIадехар гIишлошъелга наха бытови гIулакхаш делга тоадар, транспорта болх вIаштIехьбоаккхилга, наькъаш дехкаш юрташ тоаелга, халкъа образоване, культура, медицина учреждеш болх тоабелга, кхыдараш.

Городской Совета исполкомои юртарча Советашеи харжархой наказаш доаттIача тайпара тахка а техка уж кхоачашдара мероприятеш оттайир. ТIаккха шоай сессешка чIоагI а яь кхоачашъяра тIаийцар уж. Харжархой наказаш кхоачашдарца дувзаденна дешаш цул тIехьагIа а кIезига дийцадаш исполкома заседанешка, Советий сессешка. Депутаташа шоай округашкарча харжархошка хоам баьб наказаш кхоачаш дара шоаш баьча балхах. Ала деза, царех дукхагIчар шоашта тIадехка гIулакхаш тешшаме кхоачашдара низи хьинари кхо ца делга, цу гIулакха йоакхо елга кхыча бехктокхамерча нахагара цар хьадехилга. Иштта харжархоехи общественностахи кор гIортилга а еш шоашта тIадехка наказаш кхоачашделга Iалашде гIерт тха дукхагIбола депутаташ. Цудухьа царна карагIдийнна дукха пайдане гIулакхаш да.

Городской Совета депутата Х. А. Коригова дукха болх бу ший харжархошта юкъе, тIаккха уж оарцагI а боахаш Соаг1апчара никъ тоабайтаб цо. Иштта, цу юрта Орджоникидзе цIерагIча улицагIа тIо никъ буллаш доккха дакъа лаьцар СоагIапчара юрта Совета депутата Х. О. Гетагажева. Вознесенске станце Грозненски улицагIа бахача наха чIоагIа эшаш дола гIулакх чакхдаьккхар депутата В. Н. Луценкос. Ший юртахоша хий лоатталелга тоадар дIадехаш тIадилла наказ кхоачашдаьд цо. Харжархоша дIадехараш кхоачашдара кIезига даьдац горсовета депутата Н. М. Моревас.

Иштта шоай харжархоща айхха бувзамя цар наказаш кхоачашдара тIахьожами лоаттабеш бола депутаташ районе кхы а дукха ба.

Цу тайпара дика къйоалаш депутаташ болх бар баьхан долаш городской Совета депутаташта тIадиллача 46 наказах хIанзле 22 кхоачашдаьд, хIаьта чакхдаккхара дукха хIама ца эшаш да 8 наказ. Юртарча харжархоша шоай депутаташта хьалхашка оттадаьча 39 наказах кхоачашдаьр 12 да.

Городей юрташкарчеи къахьегамхой наказаш кхоачаш а деш районе цхьайола лоархIаме гIишлош хьалъяьй: город Малгобеке 964 бера лаьрхIа школа, 64 дезала нах чубаха цIа, Инаркъе 320 беран Юкъерча Ачалкхе 420 беран лаьрхIа школаши Йоккхача Ачалкхе 160 бера лаьрхIа пристройкеи, Инаркъе хьехархошта чубаха цIенош. Районе хьалъяьй кхоъ павильон, городе 8266 квадратни метр наькъаши тротуараши дехкад, Серго цIерагIйола парк тоаяьй. Малгобека малхбоален оагIорахьа бахача наьха цIеношка газ йиллай, городе хьалъяьй, керда мебельнии культтоварийи тикаш, 981 метр водопровод йиллай, капитально тоадаь даьхад дукха наькъаш, гаьнаши кIотаргаши дIайогIаш цхьайола моттигаш тоаяьй.

Горсовета а, юртий Совета депутаташа а чакхдаьха гIулакхаш кIезига деце а дIахо йодача хана де дезараш кхы а нонагIо долга кхетадеш да тхо, хIаьта наказаш кхоачашдеча дола цхьадола кхоачамбоацараш депутатий низаца дIадаха йиш йоацаш а да. Духхьал ПМК-105, СУ-9 яхача гIишлошъеча организацей бехкагIа соахка хьалдаь ца доахаш дисар «Малгобекнефть» НГДУ 100 квартира йола цIа, горисполкома здании 600 моттига лаьрхIа клуби, Вознесенски газ чакхйоаккхача завода 100 квартира йола цIа. Уж объекташ 1973 шера йистехьара эшаш дола ахча хьахийцадар, цхьабакъда, цох бизза пайда эцилга Iалашдинзар тIишлошъераша.

Горисполкома жилищно-коммунальни боахама управлене (начальник И. М. Аушев) хIанз а Iалашдаьдац берий площадкаши автобусаш сувца моттигаши тоаелга, улицашка кхоачамболаш сердал хулийтилга городера санитарни хьалаш тоадар дIадехаш тийнна наказаш кхоачашделга, № 1545 йолча производственно-наькъаш дехкача участка (начальник С. Д. Цуроев) хайра хIама дац керда наькъаш дара а тишденнараш тоадара а.

ХIара шера кхоачаш ца деш дус района юрташта газофикаци яра телаш дола наказаш. «Ингушский» совхоза директора А.-Г. О. Гетагажева, «Алханчуртский» совхоза директора А. С. Льянова цу лоархIамеча гIулакха лаьрхIа кIезига хьежаду ахча. Иштта йоагIаш йола терко еш бац уж юрташка баха нах хица Iалашбара, къахьегамхой быти культурей тоаяра.

Наха чIоагIа лоаш дола гIулакх кхоачашдаь боалаш бац автотранспорти управлене кулгалхой а, эггара хьалха цар директор К. К. Боков а волаш. Кердача городеи, хIаьта № 4 йолча совхозе нах бахачеи ухаргйола автобусий маршруташ хьаелла аьнна харжархоша денна наказ кхьхата тIа дисад.

Харжархой наказаш кхоачашдара декхарийла баь болча предприятеш организацейи кулгалхоша де мел эшар де деза наха шоашкара дIадехараш кхоачашдара. Шерра пайда эца беза моттигерча ресурсехи кхоачамехи.

Городской а юртий а Советий депутатий декхар да харжархой наказаш кхоачашдара махулла дукхагIа нах оарцагIбахар, предприятеша, организацеша, учреждеша из болх миштта бу хьожаш даим тIахьожам лоаттабар.

Р. ЧЕРВОВА,
къахьегамхой депутатий Малгобекски городской Совета исполкома секретарь.

ВЛКСМ XVII съезда делегаташ

Кхойттнех цаI

Дукха ха йоацаш чакхъяьннача областной комсомольски конференце хержаб апрель бетта Москве вIашагIкхетача ВЛКСМ XVII съезда делегаташ. Царна юкъе ба болхлой, ахархой, интеллигенце, студентий, дешархой толашагIа бола викалаш — берригаш а кхойтта саг. Съезда делегатех цаI — Грознерча № 1 йолча школа иттлагIча класса дешархо Котикова Таня.

— Комсомола съезда делегат хержжал сона карагIдаьлна доккха хIама дац, — йоах Таняс.

Из а кхетале йиш йолаш да. Йиний вахар хIанз дIа мара доладенналац. Цхьабакъда школе тIехдика дешаш я Таня — геометрех йола цхьа йиъ дIаяьлча вожаш ерригаш а пхиаш я цун. ЦхьоалагIча классера денз хьайоагIа из дика дешаш. Из атта гIулакх дац. ЧIоагIа хила беза лоIам, низ, денал.

ЦIаккха дицлургдац Танийна 8-гIа февраль — ше яь а комсомола мугIарашка дIайийца а ди. Цу дийнахьа яьлар йз коммунист хиларга бодача наькъ тIа. Цул тIехьагIа а дукха ха яьккхар Таняс кхо ткъам болча цIеча галстуках ца къасташ. Дицдала йиш йолаш дацар пионереца дувзаденна хинна вахар, школа «Орленок» яхача Ерригсоюзни пионерски лагере яхийтар, пионерашца цхьана кхоачашдаь дукха пайдане гIулакхаш.

МоллагIа а классе дIадоладаь дика гIулакх чакхдоаккхача дизза дакъа лоац денал долча комсомолкас. Политсектора член йолча Таняс хIара оршот дийнахьа политинформацеш ю, довзийт вай мехкара а доазол арахьера а кердадараш.

Классе сагота хилац сайое кийчъеча эшача музыканта а. Дерригa а дицлу из пианино лакха Iохайча. Музыкальни училища фортепианни отделени чакхъяьккхай Котикова Таняс. Эггара дукхагIа еза цунна Чайковске музыка, хIаьта иштта хIанзаръяр а.

Малав оаш шоай идеал лоархIар, — иштта яр классе язъяьча сочинене тема. Са идеал — Островске Корчагин Павел ва, — яздир Таняс. — Цун Даьхенцарча безамо, тамашийнача низо, майрало цецйоаккх со. КIеззига хиний а цунна тара хила чIоагIа безам ба са.

— Укх шера школа чакхъяьккха доал тхо, — йоах Таняс. — Миштта къастаргда дукхаевача школах, аьнна хет. ХIаьта къоначарга хьежаш дукхха гIулакхаш хилар кхетаца дича далац. Сай доттагIчуnца Сафонова Ирайца цхьана Ленинграде медицински институте деша яха дага я со.

Аьттув балба хьа, Таня!

Р. ЯНДИЕВА.

СУРТА ТIА: ВЛКСМ XVII съезда делегат Котикова Таня.

И. ПЛИЕВА сурт.

Дикагlа а, дукхагlа а

Назрановски «Электроинструмент» заводе цхьа дезал санна къахьегаш ба эрсий, гIалгIай, татараш, кхыча къамех бола нах. Иштача бригадех я Яндиева Дугурхан, Берилло Любовь керте латта слесарий-сборщикий бригадаш. 1974 шера хьинар айдаь къахьегара партега, советски халкъага КПСС ЦК даь Кхайкарал хьаллаьцача цар чIоагIа къовсам лоаттабу укх шера плани тIаийца социалистически декхарашши ханал хьалха кхоачашдара.

Цу гIулакха мел эша хьалаш долаш да сборочни цехе. Конвеерни хьисапе электросверлилкаш вIашагIйоххара а уж дIачуэцара а йолча линена реконструкци яьй. Кердача методагIа шозза дикалга а хьежамара дIаэцац уж. Конвеера тIагIолла уж хьайоагIашехьа царга хьажа а хьожаш хьаэц уж контролера-приемщица, цул тIехьагIа лаьрхIа йолча тарвордингашца электросверлилкаш дIайохийт тохкама станце, цига технически хьалашеи боъонашеи дIамадеххара ерригача электрически параметрашка хьажа а хьожаш кердача стендашка цIаьхха а тохк электросверлилкаш. Цудухьа дикеи тIехдикеи хул укх тIехьарча хана цига кийчъю продукци.

ХIанз сборочни цехе дIачувьнначоа хозахет цига, хIанз аьлча бIаргчача сменагIа цIеней порядок йолаши я цех. Из да производства культура лакха хилийтара цар къовсам лоаттабелга. ТIаийцача социалистически декхарий цхьа пункт я из.

Арахеца продукци дукхеи дикеи хиларга диллача цахаддаш социалистически яхье хьалхалатташ я Яндиева Дугурхана Берилло Любови керте латта слесарий-сборщикий бригадаш. Дукха царел тIехьа а ца юсаш царна тIаккхуваш кьинаре къахьегаш я Дидигова Насапхан керте латта бригадеи Экажева Лизас кулгаллу комсомольско-кагирхой бригадеи.

Нормаш тIехкхоачашъяь ца Iеш электросверлилкаш тIехдика мара хилийтац Яндиеваси Берилоси кулгалдеча бригадаша. СменагIа 225 электросверлилка арахеца езача цар арахец кхо бIаь а кхы дукхагIа а. Дугурхана бригада хьалха яьнача дийнахьа бегаш беш болхлоша оал: «Тховсара Дугурхана паргIата наб ергья».

Контрольно-тохкама станце контролераша даим дика оценка лу цу бригадай продукцена. Арахеца продукци дукхагIа, дикагIа, дIадодар кIезигагIа долаш хулийтаргья яхача девизагIа къахьегаш я уж. Цу даькъе доккха новкъостал ду царна контрольно-тохкама станце контролераша - приемщицаша Бачалова Лейлас, Оздоева Казбана, Плиева Лейлас, кхычар.

Бригадашта кулгалдара стиль ший тайпара я бригадирий Яндиевайи Берилои. ЦIаккха хозаргдац шоана болхлошка уж лувш, гIаръеш. Царна дика йовз царех хIаране оамал. Цудухьа хIаранена мишта дувца деза а хов.

Гаргакхоачаш латт Ерригсоюзни коммунистически субботник хула ди. Къахьегама цIей долча цу дийнахьа къаьстта дика болх бе лерхI шоайла яхье яьнача бригадаша.

И. НАКАСТХОЕВ,
Назрановски «Электроинструмент» завода сборочни цеха воккхагIвола контрольни мастер

ШОАЙЛА ЯХЬЕ ЯЬННАЧА ШИН КОЛЛЕКТИВЕ

В. И. Ленина «Сийлахь-йоккха почин» араяьлча денз вай деношка кхаччалца коммунизма материально - технически база хьаяра кердача общества керттера низ болаш хьайоагIа социалистически яхь.

Шерра дIадоаржаде доагIа дика доккхий гIулакхаш даьд района къахьегамхоша. «Коминтерн» яхача колхоза коллективо районе дIаболабир пятилетка диъ шера кхоачашъяра тIехьара болам. Дика толамаш даьхад цу колхозо (председатель А. К. Деренянко, парткома секретарь Юшков). Кхаь шера ялат—20 процент, дулх—46, шура — 18, тха 11 процент дукхагIа даьккхад. Цо йиш хилийтар паччахьалкхенга ялат 29 процент, дулхи шуреи 10 процент, тха 2 процент дукхагIа дохка. Иштта лакхъеннай ахчан доходаш, хьатIабоагIа пайда, къахьегама овсарле, къахьегамах луш дар. Во лелац гIулакхаш укх шера а.

Къахьегара колхозхой моральнии материальнии безам тIабохийтаргбола гIулакхаш оттадаьд колхоза правленеи парткомои. Социалистически яхье котбаьннараш сийлен Доска тIа язбу, къахьегама котало яьккхарий сийна колхоза правленена хьалхашка цIе байракх урагIйохийт, туристически салаIа вахеи путевкаш, ахчан премеш, карара кара тела цIе байракхаш тел. Котъяьннача бригадийн фермайи коллективашта вымпелаши ахчан премешши тел. Колхозо отта а даь, тIаийцад «коминтерновций колекс». Цу тIа да колхозхошта моральни поощрени яра гIулакхаш: «Коммунистически къахьегама ударник», «Заслуженни колхозхо» яха цIи тиллара боъонаш. ХIанз колхозе ва 177 коммунистически къахьегама ударник, 30 заслуженни колхозхо, 51 сий дола колхозхо.

Цу моральнии материальнии гIулакхаша лакхбу шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара бола колхозхой бехктокхам, шоай боахамах доккхал дайт царга.

Иштта дацар гIулакх укх боахамца яхь лелаеча «Красный пахарь» колхозе (председатель Д. В. Пототня, парткома секретарь Костюков). 1973 шерга кхаччалца. ХIанз коминтерновцаша санна социалистически яхьа итогаш ю «Красный пахарь» колхоза къахьегамхоша а.

1974 шера 10 январе «Коминтерн» колхозе «Красный пахарь» колхозера баьхкар Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаю Баймурзиев Бальбек, колхоза дикагIвола жа Iу Ярыков, ОТФ заведующеш, правлене, парткома членаш. Уж хьежар социалистически договорага, жа дахкарга миштта кийчлу. Цига ера КПСС райкома хьалхара секретарь Социалистически Къахьегама Турпал Табацкова Вера Георгиевна. Iуйрийна 9 сахьат даьлча желаш йолча бахар фусам даьйи хьаьшийи жа дахкара миштта кийчо яьй хьажа. Хьаьший дикагIболча жа Iуй опыт хьаэца а шоашца яхь лоаттаерашка шоашта ниjса ца хетар дIаала а лерхIаш бар. Сарахьа правлене юхабаьхкача шоаш хьажарах йола итогаш йир цар. ХIаьта коминтерновцаш хьалхагIа баха «Красный пахаре» а хиннабар. ТIаккха дикаи тIехьа къовсабелар уж. Хьаьшашта а комиссена а хацар дикагIбола жа Iуй миштта къоастабергба. Хьалхара моттиг лацара тIакхувраш дукха бар. Хьалхара ши моттиг чIоагIъе йийзар. Уж яьхар «Коминтерн» колхозерча Кожов Юмендыкеи «Красный пахарь» колхозерча Ярыков Камылеи.

Хьаьшаша а фусамдаьша а кхоачам миштта баьб хьожача дийнахьа чIоагIа раьза боацаш бийцар во болх беш бола Аджимусаев Яналин Мурзагниев Байрамалии. Цар во кийчо ярах дола дош отта а даь колхозий правленешка дийцар.

Социалистически яхьо гучайоах опыт вIашн йовзийтара, вIаши новкъостал дара йола а экономика дегIайоалаяра чIоагIа эша а геттара дукха торонаш. Из иштта хилар цIаьхха а бIаргадайра шоашца яхь лоаттаеча «Коминтерн» колхозе хиннача «Красный пахарь» яхача колхозерча хьаьшашта. Уж чIоагIа хьаштдолаш хилар бIаьсти дергдолча балхашта уж миштта кийчбеннаб довза. Цар къаьстта теркам тIабахийтар техника миштта кийчъяй механизаторий къахьегами социалистически яхьи миштта вIаштIехьъяккхай хара.

Колхозе да асфальт йилла дика хийчдаь машинаш лоаттаю ков, машинащ дика болх булургболаш кийчъяра жоп луш ва керттера инженер. Делегацена дезаделар иштта кийчдаь ков, шоайцига из тайпа ков де лаьрхIар цар.

«Коминтерн» колхоза механизатораша чIоагIа хьожаш лелаю машинаш. Из бохьеи долаш болх дикагIа а ремонт е ца езаш йIаьххача хана а булу царца. «Коминтерн» колхозе такторех пайда эцара коэффициент 0.66 я. «Красный пахарь» яхача колхозечул 19 процент дукхагIа хул из. ХIаьта из зIамига цифра яц, кIезига бац цун лоархIам.

«Коминтерн» колхозе тракторaша беча балха хIара бетта анализаш ю. Из дац «Красный пахарь» колхозе. Масала, «Коминтерн» колхоза тракториста Попов Савело январь беттара задани 300 процент совгIа кхоачашйир, 700 килограмм доагори 98 сома маьха средствашн кхойир.

«Красный пахарь» колхозо дулхи шуреи дохкара квартала план 60 процент мара кхоачашъяьяц. «Коминтернал» тIехьайисай из цу даькъе.

5-ча марта дIадоладир «Красный пахарь» колхозе бIаьстанара балхаш. 300 гектар люцерна дIайийнай, 400 гектара тIа хий дилла тIоадал Iояьй. ХIаьта «Коминтерн» колхозе 10-ча марта мара дIадоладанзар бIаьстанара балхаш. 150 гектар мара дIайийнац. 1974 шера хIара беттача Iаттагара 2791 килограмм шура яьккхай «Красный пахарь» колхоза доярkаша. ХIаьта коминтерновцаша кIезигагIа яьккхар — 2552 килограмм. «Коминтерн» колхоза жа Iуша 1973 шера хIара бахкача 100 жийна тIехьара 124 Iаьхар кхебир, «Красный пахаре» — 83. Укх шера шин бетта «Красный пахарь» колхоза доярkаша Iаттагара 600 килограмм шура яьккхар, коминтерновцаша — 500.

Цу гIулакхаша хьахьокх шинна а боахама колхозашта вIаши Iомаде шортта хIама хилар.

Партега, советски халкъага КПСС ЦК-ас даь Кхайкарал шоашта дага лаьтта хIама хеташ хьатIа а нийца, къахьегаш ба тха района ахархой. Цу даькъе царга толамаш доахийт бригадай фермай, колхозийи совхозийи коллективаша шоайла лоаттаеча яхьо.

Р. МУРТАЕВ,
КПСС Шелковской райкома секретарь.

КРЫМЕРА КЕРДА САНАТОРНИ КОМПЛЕКС

Букъа тIаьхки цун тIуми лазача наха дарба дара исторе хьахьокх из вай мехка къаьнагIйолча Саки а Евпатори а яхача колдий курорташца дувзаденна долга. Советски Iаьдала шерашка цига кийчъяьй дукххача хана метта бадача наха дика новкъостал деча дарбайи керда методаш.

Дукха ха йоацаш Саке хьалъяь яьннай 376 сага лаьрхIа керда уникальни санаторни комплекс. Дарбан аьттув болча Iама юхе урагIдахад пхеэза вIаштIардаь цIенош, цар чу я пиша саг вахаргвола палаташ, дарбан-диагностически кабинеташ, столови, клуб, водогрязелечебница.

Цамогаш болча наха гIулакх деча персоналагара кIезигагIа новкъостал эшаргдолча а цар быт аьттув болашагIа хургйолча а тайпара да укхаза хьа мел даьр. Дукххача лифташа а царна чура Iовоалаш йолча пандусаша а торо хулийт йигача моторизованни вордингаш чу вагIаше а моллагIча помещене ваха, хьаштдале тхов тIа яьча солере кхача а форда тIа ваха а... Кхыметтел столовера наIараш а санаторерча унахошта аьттув болча тайпара яьй. Феца йIоахъеча столове вентиляци яьй, хIаьта истолаш чу ехкай даа хIама шелдолийтаргдоаца прибораш.

Сакера керда комплекс хьалъярца Крымах хиннай букъа тIаьхкан цун тIуман дарба деш йола керттера центр.

Сергей ШАНТЫРЬ,
АПН корреспондент.

Симферополь.

НАХА СИЙ ДЕШ ВА

Дохк а доаллаш, наькъаш тIа билла ша а болаш бIаьстан юххьера ди дар. Массаза санна, геттара Iуйрийна гIеттав Нохч - ГIалгIай культура министерства шофер Муцаев Ахмасолта. Грознера гIишлонхой, сантехникаш Назране дIабига беза цун. ХIанз цига культура ЦIен ремонт еш ба уж. АттагIчарех яц из рейс. Цхьабакъда, ткъаьи нийс шера баьча балхо цIаккха харцахьа ца йоалийташ, машина дIайига вIаштIехдоалийт цун.

ДагадоагIа Ахмасолта ше болх бе волавенна хьалхара шераш. Талды - Кургански областерча Кирова цIерагIча совхозе дар из. Халача хьалашка бе безаш бар болх: йоккха шелал, кIоарга лоа. ХIаьта а, цунна дезаделар из бирса Iа хулаш дола лаьтта, цигара нах.

ЗIамига кIаьнк волаш денз машинашта тIера вар Ахмасолта. Цун да а вар шофер. Ший даь гIулакх хьалаьцад ала мегаргда цунах.

Муцаев Ахмасолта цIаккха а дицлац Кирова цIерагIча совхозе шура дIа-хьа кхухьача машина тIа ше эггара хьалха хар. Цу цхьан моттиге итт шера бир цо болх.

Ший болх дика беш хиларал совгIа эшшача новкъостала кийча ва Ахмасолта. ЦIаккха а къаьстта Iан замалахь, тIехвалац из еха латтача машина. Ший долаш дола гIулакх ду цо сага. ...Хийцца урагIа йода автобус. Моторо деш дола тата халла мара хьахазац кабина чу. Цудухьа, тхоай къамаьл хийцца де йиш йолаш да тхо. Ахмасолта дувц шофера гIулакхех, ший даьх-наьнах, Каспийски форда тIа ше чакхйоаккхаргйолча аргIанарча отпусках лаьца. Дагалувц цо водительски праваш хьа а нийца ше эггара хьалха автомашина тIа хайна ха. Дог гIоздоаккхаш дика хетар дар из! Цу хана денз ше лелаеш йола машина дукха езаш, цунна гIулакх дика деш, из массаза а кийча хулийташ хьавоагIа из.

ЦIаккха а хатар ца хулийташ дукххача шерашка болх бар бахьан долаш дукха совгIаташ, сийлен грамоташ тийнай Муцаев Ахмасолта. Царна юкъе я «Авари ца хулийташ болх барах» яха хьалхарча степена значок.

Аз кхетадаьчох, Муцаев Ахмасолта наха деш дола сий цо ший болх дика беш хиларал совгIа, вахар Iалаьмате дукха дезаш, из кхы а дикагIа хилийта, тоаде гIерташ из хилар бахьан долаш деш да.

А. САГОВ.

Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене СМУ-6 гIишлонхоех нагахь саг хургвац коммунист Сергеев Виктора кулгалду плотникий бригада ца йовзаш. Укх тIеххьарча шерашка социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа из.

Бригада болх кхетамца вIаштIехьбаккха хов Сергеев Виктора. Дукххача шерашка хьинаре къехьегарах цунна еннай Ленински юбилейни медали, «1973 шера социалистически яхье котало яьккхар» яха значоки, кхыдола совгIаташи.

СУРТА ТIА: болх беш ва плотникий бригада бригадир В. Сергеев.

И. ПЛИЕВА сурт.

НОВКЪОСТИЙ ТЕШАМ БЕННАР

Гаьнара хьахьежача бIарга а гуш химически регенташ арахецаш йолча Карабулакски завода проходной наIарах хьалтеха доал «Комсомолец Храмов Петр ВЛКСМ XVII съезда делегаталла хержав» яха плакат. Заводе дIачувоаллача латтача Сийлен доска тIа хьалтеха доал воккхагIволча аппаратчика Храмов Петра портрет. Сенца белгалваьннав Храмов Петр?

Грозненски № 1 йола профтехучилище а яьккха 1966 шера мехкдаьтта промышленноста балха вера из. 1970 шера Советски Эскаре гIулакх даь цIавеначул тIехьагIа воагIа из химреагентий заводе. Дика аьттув баьлар къоначa болхлочун: завода ветеранаша, опытни слесараша А. П. Лукашова, Н. Я. Яцуна, иштта кхычар а балхаца дIашаьрваллалца новкъостал дора, ца ховш дар дIахьехар цуна.

ХIанз П. Храмов ше а ва къоначарна дIаяла опыт йолаш а болх дика бовзаш а. Смена слесарь волаш аппаратчикий болх зувш, каст-каста цеха технолога В. И. Пономаревага хаттараш деш хулар Петр. ТIаккхувш вар из аппаратчикий говзал Iомаяра. 1973 шера экзамен дIа а енна воккхагIволча аппаратчика 7 разряд яьккхар цо.

—Ший сменни заданеш массаза а 120—130 процент кхоачашъю Храмов Петра, тIехдика а хул цо баь болх, — дувц цеха начальника В. А. Жидкова.

Цхьабакъда, духхьал производстве къахьийга Iац комсомолец Храмов Петр. Шоай группкомсоргалла хержав из цеха комсомольцаша. Дукха ха эшаш да из гIулакх. Смена йистеяьлча балха итогаш е езаш хул. Каст-каста шоай смене болх беш хиннача хIанз Советски Эскаре гIулакх деш волча Митин Викторага комсомольцашца цхьана письмо язду Храмова. Цу тайпара гIулакхаш дукха хул комсорга. Цул совгIа, цехерча халкъа тIахьожама группа член а ва Петр.

Къоначa болхлошта дика новкъост ва Храмов. Пхе сага аппаратчика гIончий говзал Iомаяьй цо.

Пятилетка дилагIча шера хьинар айдаь къахьегара партега, советски халкъага КПСС ЦК даь Кхайкарал хьал а лаьца ударни темпаех къахьегаш ба завода комсомольцаш. Храмов Петр ВЛКСМ XVII съезда делегаталла хержа хилар дег тIара къоабалдир завода комсомольцаша. «Вахийта хьакъ долаш вохийт!», — йоах цар. Апрель бетта вац республика кхойтта делегата юкъе Москве хургйолча кагирхой Ерригсоюзни форуме дакъа лоацаргда Храмов Петра.

А. СИНЧИНОВ.
ВЛКСМ Сунженски райкома секретарь.

Шоайла дагара ба

Грозненски макаронни фабрика йоккха предприяти яц. Цхьабакъда цига цхьа дезал санна барттайна къахьегаш ба иттех къамех бола нах. Из иштта хиларах дукха масалаш доаладе йиш я.

Цхьан дийнахьа сагага хаьтта хIама а доацаш ше балха хьавена дукха юкъ ялалехьа цIавахар грузчик Разанов Юрий. Из балхара дIаваккха оттавир фабрика кулгалхоша. ШоллагIча дийнахьа из балха хьа ма венгехьа грузчикаша цунна чIоагIа бехк а беш дийцар цунгара даьнна гIалат. Из санна дар кхы шийна карагIдарг ца хиларах дола дош даьккхар цунгара. Цул тIехьагIа бригадера берригa болхлой фабрика кулгалхой болча а баьхка дийхар из балхара дIа ца ваккхар, оаха вахоша цIенхаштта бехк баьб укханна, аьлар цар. Из санна дола гIулакх шоай бригадерча сага кхы карагIдарг ца хиларах дош делар цар. Юра балхара дIа ца воаккхаш висар. Цу хана денз из а цун новкъостий а цхьаккха гIалат ца доалийташ болх беш ба. ХIанз фабрике эггара дикагIа лоархIаш вола грузчик ва нов. Разанов. Ше харцахьа ца вахийтача ший новкъосташта чIоагIа баркал яхаш ва из.

Фабрике къахьегаш бола нах барт болаш хилар масса долча гIулакхашта тIехьа гуш да. Укх шера январь бетта фабрикерча цхьан комплексни бригадера цамогаш а хинна балха ара ца воалаш висар кхо болхло. Иттие беш бола болх ворхI саго беш массехк ди даьккхар цар. Шоашта хало хуле а производственни хьокхамаш лох ца долийташ овсаре къахьийгар цар шоай новкъостий цамогаш болча деношка.

Нагахь фабрикера болхло пенсе водаш хилча е из ваь юбилей дездеш хилча цIаккха из ди цунна дицлургдоацаш белгалдоаккх фабрика болхлоша. Дукха ха йоацаш фабрика йоккхагIйолча лаборантка Селютина Мария Александровнай 50 шу дизари ткъаь шера из цига къахьегаш хилари белгалдоаккхаш хилар болхлой. Дирекце, профсоюза фабкома ахчан премеш елар цунна, хIаьта фабрика болхлоша дошо гIоз нийцар. Юбиляра чIоагIа ловцаш доахаш дездир цун цIей. Иштта дездир цар Iалашон отдела начальник Ужахов Къурейш пенсе водаш накъавоаккхаш хинна ди а. Ше дукххача шерашка къахьийгача барттайнача коллективах къаьста цIагIа вагIа сатем хиланзар Къурейша. Юха а цига балха а вена къахьегаш ва из. Цунца цхьана фабрике болх беш ба Къурейша сесаг Гошта, йоI Iайна. Шоай шоллагIа дола цIа лоархI цар фабриках, хIаьта шоллагIбола дезал лоархI цар фабрика коллективах.

Иштта барттайна къахьегача коллективе моттиг яц каст-каста производственнии къахьегамеи дисциплина телхаеш, ший новкъосташа, ерригача коллективо яхар ца деча болхлочоа. Из иштта хиларах дола масал а доаладе йиш я. Каст-каста корта бохабу малараш мелаш балха ухаш вар Абдулаев Данга Мовлаевич. Цу тIа гIолла шийцарча новкъостащца гIар а йоахаш болх бохабора цо. Цхьа санна массехказа из гIулакх дийцар Данга болх беш волча бригада болхлоша. Мелла из дукха дувцарах, хьехар дарах, балхара дIавоаккхаргва хьо аьнна кхерам тIатассарах хIама хиланзар. Бригадерча берригача болхлоша декхар а даь фабрика кулгалхоша балхара дIаваьккхар из. Данга санна мелаш хуле кхычарна а из санна дар могийтаргдоацилга дIахайтар бригада болхлоша.

Каст-каста доттагIлеи сайренаш, вIашагIкхетараш хул фабрике. Цул совгIа салоIача шоаттдийнахьеи кIирандийнахьеи вIашагIа а кхийтте экскурсешка ух болхлой. Духхьала дIадахача цхьан шера, уж экскурсе баха хилар Нальчике, Пятигорске, Кисловодске, Баку, Махачкале, Каспийски форда тIа, Дербенте, Сумгаите, кхыча Iалама хозача моттигашка. Цу гIулакхаша шоайла дикагIа бовзийт фабрика болхлой, гаргаоз уж, чIоагIду царна юкъера доттагIал.

Фабрика берригача болхлоша чIоагIа лоархIаши сийдеши ба къахьегама ветеранаш мастераш Орехова Тамара Васильевна, Цвигун Нина Кирилловна, кхыбараш. МоллагIа керда балха вена саг безаме тIаэц цар, дукххача шерашка шоаш Iояь балха опыт дIа а луш балхах кхетабу хургбола специалисташ, царна шоай професси езалургйолаш гIулакх дара дукха хьехар ду. Масала, мастера Орехова Тамара Васильевнас прессовщица балхах дика кхетайир нохчо Наврузова Марем. ХIана пхелагIча разряда прессовщица а йолаш фабрике дикагIа лоархIача производственницех я из. Коммунистически къахьегама ударникъха сийлен цIи лелаеш йола из укх тIеххьарча шерашка цахаддаш социалистически яхье хьалха латташ я. Иштта мастера Цвигун Нина Кирилловнас прессовщица балхах дика кхетайир Омарова Марем. Уж санна цар хьалкхебаь къона специалисташ дукха ба фабрике. Уж чIоагIа баркал яхаш ба шоай хьехархойта.

Иштта барттайна къахьегача фабрика болхлоша хIанзалехьа тIехкхоачашъяьй товарни продукци арахецарен из маьхала яиккхарен хьалхарча квартала план. ПланагIа лаьрхIачул совгIа ара а хийца реализаци ергья цар иттех эзар сома маьхерча продукцена.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 30 март, 1974 шу.

СИГАЛА ЛЕЛ ИЛЬЮШИНА САМОЛЕТАШ

ВАЬЧА ДИЙНАХЬ ДЕНЗ 80 ШУ ДИЗАРГА

Сийлахь-боккхача Даьхенан тIема ханашкарча самолетех цхьаккха а яьц Ил-2 яха штурмовик санна дукха (40 эзар совгIа машин). Вай денойшка самолеташца дIаюха ккуьлача пассажирех ниисса ахаш хIана бен аьлла барам «Ил» маркех йолча самолеташна хкуьл Аэрофлото.

31 марта 80 шу дуз академикна Сергей Владимирович Ильюшина, шозза Социалистически Къинхьегама Турпала. ГIоргаьнначa авиаконструктора юбилей цо ше вIашагIъеллача конструкторски бюро шовзткъа шу дузача ханна нийслу.

Ильюшина коллектива белгалагIа йола оагIув—инженерни Iилмани проблемаш къестаеча хаддаза керда наькъаш лехар. Хьаеш йола машинаш хадданза дикагIа хилийта гIертаро ког гIортолга ю авиационни Iилмана эггара тIехьагIа карагIдаьнпарех кхетамца пайда эца харах, дуккхача заводашца айхха бувзам лоаттабарах.

Академика Ильюшина хьалкхеньй башха-дика, творчески хьинар дола коллектив. Цо дагалийцача самолеташа дуккхача итташ шерашка шийна йоаггIаш йолча моттиге лоаттаьй советски авиационни техника.

1910 шера денз, из, Вологдана юххерча ахархочун вoI, Сергей Владимирович аьча даккха моттиг лехаш Петербурге а вена, цIи яьлча санна сиха аэродром еш лаьттача Коломяжски ипподроме бе-бе балхаш де моттиг нийсъеннача хана дена, авиацена безам тIабаха хиннав. Дукха ха яалехьа Россе эггара хьалхаре «авиационни кIира» чакхдаьннад цига. 1916 шера денз авиамеханик ва Ильюшин, 1917 шера — летчик хила экзамен дIалу цо. 1926 шера ТIема-фегарча инженерни академе деш чакх а даькхе, конструктор хул цунах.

Ильюшина творчество авиаце кхо тайпа — штурмовой, бомбардировочни, пассажирски — дегIадарца ювзаенна я. Эггара хьалхара шерра цIи хезза Ильюшина самолет шин мотор боалла гаьнна лела, тIехьагIо Ил-4 аьнна цIи дIаяха ДБ-3 яха бомбардировщик яр (1935 шу). Цу машинашца дунен тIа эггара йоккхагIйола массехк рекорд оттаяьй летчика-испытатела Владимир Коккинаке 1936—1939 шерашка. Сийлахь-боккха Даьхен тIом болабеннача юххье, 1941 шера 7 августе, советски форда летчикаша шоаш эггара хьалха етташ йола бомбаш Ил-4 яхача самолета тIера чуйийттар Берлина.

Сийлахь-боккхача Даьхен тIема самолеташта юкъе, шеко йоацаш, эггара сийлахьа моттиг дIалоац Ил-2 яхача штурмовико (1938 шу). Из шин тайпара гIетта лела аппарат — е вешта цунах маалдара, пулеметий-йоккхийча топий кхоачамца дика кийчъяьн дуккха бомбаш тIаяден лоаладаьча чонах бIарчча хьаяь, «ГIетта лела танк». Цу тайпара самолет хиннаяц дунен тIарча цхьанна а мехка.

«Воздух—воздух» яхача хIанзарча ракетий хьисапе хиина ракетин снарядаш кхувсара оттаяь йиьнегара бархIнега кхаччалца установкаш яр ИЛ-2. Самолета эггара чIоагIагIа садоалла моттигаш лораеш бола бронах баь гом хьекха бар, юххьанца из бахьан долаш технологически халонаш хьалхашка ийттаяле а. Дунен практике духхьашха конструкце силовой элементашта метел пайда ийцаб самолет лораеш тIайоаллаеча бронех. Цо йиш хилийтар самолета тIема низ совбаккхен цу цхьан ханна машнна ха йIаьхъен».

ТIом болабеннача хьалхарча шерре а тIема юкъеяьккхача практике дог теша а деш хьахьеккхар авиаце дакъа а лоацаш хургболча тIема техника хьакъехьа генеральни конструкторан цуй помощникаштеи хургдар кIоарггеи гаьнна хьалхагIен бIаргадайна хилар, Советски Эскаро тIом чакхбалалца тIем тIа лелаьй Ил-2, ИЛ-4.

ТIом чакхбаьнначул тIехьагIарча шерашка вай мехкеи доазол дехьеи сихха дIадоладелар керда тайпа авиационни мотораш — турбореактивни двигателаш хьаяра балхаш. Реактивни авиаце зама хьатIаэттар. Даим кердадар лохаш, авиационни техника кхоане бIаргаго гIерташ хиларо 1946 шера йиъ турбореактивни двигатель а йоаллаш йола Ил-22 яха экспериментальни бомбардировщик хьаярга ихоачавир Ильюшин.

Ил-22 яхача самолета проект оттаярен тохкамаш дарен опыто цун конструкторашка йиш хулийтар вай мехка эггара хьалха герза лаьрхIа тIаийца ИЛ-28 яха турбореактивни шин двигатель йоалла реактивни фронтовой бомбардировщик лоацацача хана хьае. 10.000 метр лакхача гIолла сахьата 900 километр сиха никъ бора самолето, 2.400 километр гаьна йодар, эггара дукхагIа лакхъеннача хана 12.000 метрга кхоачар. Цунца дика аьттув болаш цхьана тарлуш дар масса, лехкаш атта, хьаштдолча оагIорахьа ласташ хилар.

Сийлахь-боккха Даьхен тIом сацанза бар цу хана, хIаьта Ильюшина тIа-тIа дукхагIа уйла йоря маьршача хана лелаергйола, дукха пассажираш дIа-юха кхувла могаргдола, кхераме йоаца, кхоме самолет хьаяра. Иштта, 1946 шера денз цхьатарра арахеца йолаю поршневой ши мотор а боаллаш йола Ил-12 яха самолет. Ил-12 яхача самолето айбу мухь 17250 килограмм хилар, гаьна хьу никъ — крейсера сухаа сахьата 320 километр хуле, — 2200 километр. Цул тIехьагIа хьайир низ бола мотораш доакха, кхы тIа а тоадаь ткъамаш, фюзеляж, оборудовани а йолаш йола Ил-14. Цунца дIаюха кхувлар, Ил-12-ца 27 саг мара ца кхийлача метте, 36 саг. Шаккхе самолет дуккхача шерашка дукхха арахецаш яр, цар юхь дIайолайир вай мехка дегIаена фегара-транспортни система хьаяра.

Академика Ильюшина кулгал а деш кийчъяьча йиъ турбовинтови двигатель йоаллача Ил-18, йиъ турбореактивни двигатель йоаллача Ил-62 яхача пассажирски самолеташа хьалхалаттача авиационни державех цаI а яь дIаоттаярца Советски Союза позицеш чIоагIъяьй. Ил-18 1958 шера араяьннай Аэрофлоте. Цо сахьата 650 километр сиха никъ а беш, 3700 километр гаьна буг 90-негара 110-нега кхаччалца пассажираш.

Ил-18 гучаяьнначул тIехьагIа дIадаха пхи шу белгалдовл авиационни Iилман чу хиннача дикка йоккхача прогрессаца. Центральни аэродинамически институга (ЦАГИ) кийч а яь, Iомайир тIаьска хьисаперча ткъамий керда, тIехьагIа араьнна профилаши аэродинамически компоновкаши. Управление системай, наькъа динамика даькъера дуккха чоалхане дехараш кхоачашделга дикка вIаштIехьдаьпад, авиационни конструкцеш чIоагIа хулга Iалашдара гIулакха опыт Iоаяьй, хьахиннай керда двигателаш. Цу дерригача хIамаша керда торонаш хьаеллар Ил-18 яхача самолетачул дикка йоккхагIа крейсерски массал йолаш а гаьнагIа йодаш а хилар экономичностаца цхьана тардеш йола пассажирски самолет хьаяра.

Цу тайппара хьадагалаьцар континенташта юкъе лела Ил-62 яха лайнер.

Ил-18 яхача самолетаца ниийсйнча крейсерски сихал сахьата 200 километр лакх а яь, цу цхьан ханна пассажираш дукхагIа чуэцаши гаьнагIа йодаши хилар йоккха прогресс яр пассажирски самолеташ хьаеча. Навигаце средствай системаштен аппаратуранеи дуккхаза а дублировани яро, наькъа эггара лоархIамегIа йолча режимашта автоматизаци яро, ткъама эффективни механизацин оригинальни компоновкеи яро Iалашдаьд никъ чIоагIа тешамеи кхерам боацаши хулга. Ил-62 яхача самолетах доахка уж гIулакхаш дуккхача даькъе самолета оригинальни лоархIамечеи компоновкаца дувзаденна да. Йиъ двигатель фюзеляжа цIогагахьарча даькъа тIа оттаьй конструктора, хIаьта цо йиш хилийтар аэродинамикагара диллача кердача тайпара бола ткъам хьабе, пассажираш чубагIача салонера гIараш тоIаяра чотах дикагIйола комфорт Iалашъе. Аэродинамически компоновке ткъама шорал лагIай хьисапа хийцад конструктора, иштта хийцай ткъама бIоаххала сатташ йода оагIув а — «зIок» оалаш яр. Иштта вIаштIехьдаьккхад наькъагIа цхьаккха кхерам ца хулга. Цу тIа а Ильюшинеи цун гIончийи вIашюшнеи тIехьдаьннал чакхъяьхача элементий дозал кIезигдаро эргаьккха тоаьча самолета мел дале а дола дозал ла йиш хилийта йола решенеш лаха, дукха кердаяьха конструкцеш юкъеяхьа.

1974 шера болх бе йолаялийтай Ил-62М яха модифицированни самолет. Из наькъа дикка гаьнагIа йода, экономически характеристикаш тоаьй цун. Ил-62М юкъеяккхаро Аэрофлота торонаш дикка шеръергья тIа-тIа дукхагIа хулаш бола пассажираш гаьнагIа дIа-юха кхувлача хана.

Ильюшин Сергей Владимировича йиллача гIоръяьннача конструкторски бюро пенашта юкъе хьахулаш латт пхелагIча океана керда Iалаьмат — Ил-86 яха 250 моттиг чуйола аэробус.

Георгий СВИЩЕВ,
СССР Iилмай Академе член-корреспондент.
(АПН).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

130 МИЛЛИОН САГА КЕРДА ФУСАМ

Цкъарчоа хила йиш йоацаш санна хет из: экономика дегIаярга, гIишлой индустри эргаьккха тоаярга хьежжа дукхагIа торонаш хул бахача наха чуIе цIеноw хьалде, цхьабакъда, факташа хьаьокх дуккхача мехкашка бахача наха цIеноw хьалдеча этта кризис кIоарглуш латтилга. ООН-а специалисташа дъча лоархIамех, дерригача дунен тIа тоъаш яц 200 миллион квартира, хIаьта из цифра тIехь-тIехьагIа лакхлуш а латт. Нагахьа санна дегIаухача мехкашка наха чуIе фусамаш хьалъелга цар экономически торонаш ца хиларо юхадетте, хIаьта дегIадаьхкача капиталистически мехкашка цу гIулакха бехке я наха чуIе цIенош хьалдарах мамогга дукхагIа бизнес е гIерташ йола капиталистически система ше.

Баха нах фусамашца Iалашбар халкъа материальнии культурнии боарам мамогга айбара керттера социально - экономически декхар лоархIача социалистически мехкашка принципиально кхыча тайпара къестаю из проблема. Экономически потенциал алсамъяларга хьежжа бахача нахага дукхагIа кхоач дика хьаяь квартираш. Укх тIеххьарча 13 шера (1963—1973 шерашка) СЭВ-а мехкашадоакъашхоша хьалъяьй 35 миллион квартира, кердача фусамашца Iалашваьв 130 миллион саг, из хул хIанзарча Франце, ФРГ, Нидерландашка, Дане баха нах миссел.

Социалистически содружества мехкашка къаьстта дукха керда цIенош хьалдаьд дIадахача, 1973 шера. Болгаре хьалъяьй 51 эзар квартира, Венгре — 85 эзар, ГДР-е — 81 эзар, Кубе — 19 эзар, Польше — 220 эзар, Румыне — 146 эзар, СССР-е — 2300 эзар, Чехословаке — 117,5 эзар. Уж ерригаш а дIалаьрхIача царех хул йоккха цифра — 3 миллион квартирал совгIа. Кхыча тайпара аьлча, шера ерригача Малхбузен Европе яьрел дукха а дукхагIа.

Укх тIеххьарча итт шера бахача наха чуIе цIенош хьалдарга диллача дунен лидераш та юкъе я Советски Союз. Укх пятилетка шерашка (1971—1975 шш.) СССР-е хьалъергья 12 миллион квартира, 60 миллион гаргтача саго тоадергда шоай фусама хьалаш. Алхха укх шера СССР-е цIенош хьалдарга дIайохийта капитальни вложенеш 15 миллиард сом гаргга хургда.

Дуккхача социалистически мехкашка квартираш дукхагIча даькъе хьалъю паччахьалкхени кооперативнии средствай чотах е паччахьалкхено ссуда а луш бахача наьха чотах. Паччахьалкхен кредита чотах бахача наха шоаш цIенош хьалделга укх тIеххьарча хана шерагIа дарж ааш латт.

Укх тIехьарча шерашка керда цIенош дукхагIа хьалду цхьадолча капиталистически мехкашка а. Цхьабакъда миллионаш болча къахьегамхой хьал тоалац цига. Доазол дехьарча пресса хоамех, США пхе даькъах диъ дакъа хула нах бах воча фусамашка е вIалла саг ваха а йиш йоацача фусамашка. Англе тишденача цIеношка бах городашкара 28 процент хула нах, Франце — 31 процент.

Нах баха моттигаш йоацаше а вай ханара дуккха а эзараш квартираш саг чу ца йоацаш латташ шераш доах. Масала, Итале яьсса латт 300 эзар квартира, ФРГ — 220 эзар, Англеи Уэльсеи — 300 эзар совгIа, Франце — 800 эзар, США — 3 миллион совгIа. Бахьан: квартирех Iалаьмате дукха мах баккхар. ООН даннеех, Малхбузен Европерча 14 мехка итт шера квартирех боаккха мах 71 процент лаххбеннаб. Укх тIеххьарча шерашка капиталистически системана кризиси инфляции хиларца дувзаденна квартирех боаккха мах кхы а лакхлуш ба. Цхьадолча капиталистически мехкашка болхлочун дезала бюджетах ах дIадода квартирага.

Дерригача социалистически мехкашка бахача наха чуIеча фусамех лур геттара а кIезига хIама мара дац. Социалистически паччахьалкхено халкъа материальнии культурнии боарам лакхбара пахаддаш йоакхо елга къаьта хьахьокх баха нах квартирашца Iалашбара проблема толаме кхоачашъеш хиларо. Укх гарггарча шерашка беррига къахьегамхойи цар дезалхойи дикача квартирашца Iалашбаь хургба.

Г. СПИРИДОНОВ,
АПН политически обозреватель.

ЦХЬА УЙЛА ЙОЛАШ

Шалински районе йоккхагIчарех цаI я «Шалинский» совхоз. Тайп-тайпарча къамех бола дукха нах ба цу боахаме цхьа барт, цхьоагIо йолаш къахьегаш. Даьхен рузкъа дебадар — из я цар керттера уйла.

КПСС ЦК партега, советски халкъага даьча Кхайкарало дог гIоздаьккхача совхоза болхлоша дикача толамашца дIадоладаьд къоастамбеш дола шу.

Дулха кхоабаш 5300 бежан, 6200 хьакха я хIанз совхозе. Дика вIаштIехьбаьккхаб боахаме уж кхабара болх. Цудукъа цар дика камаьхал а йоал.

Шич бригаде кхоабаш да совхоза хьайбаш. Цхьан бригадана кулгалдеш ва коммунист Темирсултанов Сайд-Мустапа. Цхьа шу мара дац цо цига болх бу. Цу юкъа дикка чIоагIъяьй цо къахьегама дисциплина.

ХIанз 2800 бежан да цу бригаде дулха кхоабаш. Дерригa хьайбаш йIайхача, йоккхийча, цIенача помещенешка дIаоттадаь латт. Совхоза бригада специалисташца дийна а дийна лаьрхIа оттаьча рационах кхоаб хьайбаш. Дийнахьи буси хIара бежана 30 килограмм жом, кхо килограмм концентрированчи доакъар, кхо килограмм йол лу. Цул совгIа хьайбашта силос а аьта хьажкIаш а тел. Рационага хьежжа ший хаинахьен дIакхоачийт хьайбашта доакъар. Из бахьан долаш сихха дулх тIа а кхет царна. Иштта, дийнахьи буси юкъера лаьрхIача 550 грамм дулх тIакхет хIара бежана, е планал совгIа бIаь грамм.

Къаьстта дика болх бу бежа Iуша Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаеча Эсмурзаев БагIдана, Успхаджиева Малнкас, Тарамбаева Хадижата, Дугаева Умре, кхычар.

— Къахьегама овсарле лакхъяра къаьстта доккха новкъостал ду балхацара моральнии материальнии безам совбаккхара,—йоах бригадира С. Темирсултанова.—ХIара бетта социалистически яхьа итог ю бригаде. Хьалхара моттиг яьккхача болхлочоа карара-кара тела цIе вымпели 13 сом ахчан совгIатк лу, шоллагIчоа — 10 сом, кхоалагIчоа — 5 сом.

Феврале бежа Iушта юкъе яьржача яхье котало Успхаджиева Малнкас яьккхар, шоллагIа моттиг Тарамбаева Хадижата кхаьчар, кхоалагIъяр — Мадаева Айманега.

«ХIара ди дика къахьегарца белгалдаккха!» — цу девизагIа къахьегаш ба хIанз бригада хьайбаш леладераш. ПланагIа 490 тонн дала дезача паччахьалкхена 516 тонн дулх дIадала декхар тIайийцад цар. ХIаьта шоаш денна дош толамца кхоачашдара низ кхоца беш къахьегаш а ба.

Темирсултанова бригадаца яхь лелаеш я Арбиев Хизара кулгалду коллектив. 2600 бежан да Хизара бригаде дулха кхоабаш.

ДIабахача февраль бетта котало Арбиева бригадас яьккхар. Укх шера шин бетта 65 тонн дулх тIакхетийтад цо.

Боккхача безамца цIи йоакх укхаза бежа Iуна Галучаева Марема. Къахьегама тIера йолаш, шийца болх беш волчоа новкъостал де кийча йолаш хилар бахьан долаш сий ду Марема совхозе. 117 бежан да цо кхоабаш. ХIара дийнахьи буси план 460 грамм йолча цхьан бежана юкъера лаьрхIача 700 грамм дулх тIакхетийт Марема.

Цунца социалистически яхь лелаеш я Ахмадова Зура. Маремачул йоккхагIа опыт я Зурай. Цудухьа дикагIа да цун хьокхамаш а. Ше леладеча хIара хьайбана дийнахьи буси юкъера лаьрхIача 810 грамм дулх тIаххетийт цо. Бежа Iушта юкъе яьржача яхье февраль бетта совхозе а хьалхара моттиг яьккхар Зурас. Цунна елар карара кара луш йола вымпели ахчан премии.

Иштта дика къахьег бежа Iуша Лорсанова ПаьтIаматас, Шахтамирова Маржанас, Джантемирова Баретас.

Откормочни комплекса территоре тIа дуккхача моттигашка гуш да къоастамбеча шера шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара нах тIахьехаш дола хоза кийчдаь плакаташ, лозунгаш. Гуччахьа хьалтеха да наха дийнахьа даьр дIаяздеш дола Доска а. Цу тIа хьежача хIаранена хов ше даьр а новкъосто даьр а, Къахьегама овсарле лакхъяра доккха новкъостал ду цу гIулакхо.

Дика вIаштIехьдаьхад совхоза къахьегамхой культурно-бытови хьалаш а. Цlеча уголоке даим хул керда газеташ, журналаш.

Пятилетка къоастамбеча укх шера доккхий декхараш латт «Шалинский» совхоза къахьегамхошта хьалхашка. ПланагIа 1050 тонн дулх дIадала дезаш ба уж паччахьалкхенна, хIаьта социалистически декхарагIа 1100 тонн. Денна дош цар кхоачашдергхиларах теша йиш йолаш да. Шин бетта кхоачашйир совхоза хьайбаш леладераша хьалхарча квартала план. 260 тонн дулх дIаделар. ХIанз совхоза къахьегамхой балха календара тIа май бутт ба.

А. БАРЗАНУКАЕВ.

«Чечингсельстрой» треста Грозненски аьшкбетона конструкцей завода болхлошта юкъе дика вовзаши цар сий деши ва электросварщик, коммунистически къахьегама ударник Хайдаев Салаудин Баймурадович. Из башха-дика производственник а общественник а ва. ДIадахача шера цунна елар «1973 шера социалистически яхье котало яьккхар» яха значок.

СУРТА ТIА: электросварщик С. Хайдаев.

И ПЛИЕВА сурт.

Жа леладерий бехктокхаме ха

Ди делкъийгахьа леста ха яр Наурски района Ленина цIерагIча колхоза жа Iуй болча со нийсвеннар. Эггара хьалха воккхагIвола жа Iу Батаев Iимран волча бригаде хилар со. Жа леладераш бахача цIеношкара хьаараьннача йиIиго хоам бир сога берригаш желашка ба, аьнна. Цо аьннар дашха ца эшаш дика кхетадир аз. Бехктокхаме ха я жа леладерашта хIанзаръяр. Цар хьинарахи уж фе хиларахи тийша да дукхагIча даькъе жа дахкара гIулакх толаме чакхдаккхар.

Лостам баь, дика йIоахъяь я нана жерчи Iодаь Iоахарийн чудоахка желаш... Зооветеринарни бокъонаша дIамадехкара вIаштIехьдаьккхад цу чура долла хIама. Жела чура жела чу а воалаш лелача сона хьахезар керда Iодаь Iоахарий шоай нoaнoшка Iехаш. КхоалагIча жела ниI хьайийллача са бIарг кхийттар цхьан оагилга юкхе гулбенна боахкача нахах. Царна дIатIавахар со.

— Болх ираз долаш хилба шун.

— Баркал. Марша а воагIалва юрта воаца хьаьша — йоах сога юкъерча дегIара, хоза куц-кеп долча къонахчо. — Iа бехк ма биллалахь, духхьашха дахкача жерчашта чIоагIа хала хул шола Iаьхаргаш де. Цудухьа укх жийна гIойле хургйола оагIув е гIерташ доахкар тхо.

Иштта вайзар сона колхоза толашагIа вола жа Iу Батаев Iимран. Цо жеца болх бу 11 шу да. Масса шера а шийна хьалхашка латта декхараш дика кхоачашдеш хьенай бригада барттайна коллектив. ИйслагIча пятилетка чакхдаьннача кхаь шера укх тайпара хиннад хьалкхедаь Iоахарий: 1971 шера хIара 100 жийна тIехьа 105 Iаьхар, 1972 шера — 112 Iаьхар, 1973 шера — 129. Паччахьалкхенга тха дохкара планаш а хIара шера тIеххоачашъяьй бригадо. Духхьал дIадахача шера планал совгIа Даьхенна дIаденна бигкъа хьоаса бола тха 700 килограмм хилар. ХIара устагIан юкъера тараза дозал 28 килограмм дар. Из во хьокхам бац. Цо тешал ду бригада коллективо дог лазаш шоай Iулацарча жена гIулакх дарах. Соахка дика толамаш дахарах бригада жа Iушта мах бола совгIаташ делар, хIаьта воккхагIча жа Iун Батаев Iимрана «Знак Почета» яха орден елар.

— Аз доккха баркал ях вай партенеи советски правительстванеи селлара боккха мах са къахьегама пар барах, — йоах бригада кулгалхочо нов. Батаева. — Из совгIат са цхьанне хинна Iац. Из тха ерригача коллектива юкъара да. Соахкара толам боаккхача шоашкара доагIаш дола дакъа юкъедихьар са новкъосташа Баймурзаев Мусхьаба, цун сесага Баймурзаева ПаьтIаматеи йоIа Пьянеи.

Даьха толамаш гIадвугаш да. Цхьабакъда цу тIа саца уйла йолаш бац Iимрана бригадацара жа Iуй. ПланагIа 97 Iаьхар кхебе безача, цар дош деннадар укх шера хIара 100 жийна тIехьа 125 Iаьхар кхебе.

— ИйслагIча пятилетка диъ лагIча, къоастамбеча шера хьинаре къахьегара партин советски халкъи тIахьехаш дола КПСС Центральни Комитета Кхайкарал дийшачул тIехьагIа уйла хувцаелар тха, — дувц нов. Батаева. — ВIаши дага а даьнна оаха лаьрхIад 140-нега дIакхоачаш Iаьхар хIара 100 жийна тIехьа хьалкхебе.

Мишта кхоачашде лерхI цар шоаш денна дош? Эггара хьалха ког гIортилга е лерхI Iилманнеи толашагIча опытаи керда карагIдаьннар балха юкъедоаладарах. ХIаьта опыт хьаэца гаьна баха безац жа Iуй. Шоай колхозе ва миччахьарча а жа леладераша хьокхам эца мегаргвола воккхагIа вола жа Iу Хамидов Элмарза. 10 шу совгIа ха я Элмарзас цу бсахаме жа леладеш болх бу. Царех цхьаккхе а шу дIададахадац цун бригада коллективо Iоахарий кхедарен жена тIера тха даккхарен планаш кхоачаш ца еш. ХIаьта укх тIеххьарча кхаь-диъ шера вIаштгIа хIара 100 жийна тIехьа 140—150 Iаьхар кхебеш хьавенав из. Къаьстта беркате хилар Хамидов Элмарзий бригада коллективана чакхдаьнна 1973 шу. Цу шера хIара 100 жийна тIехьа 151 Iаьхар кхебир цо. Хамидов Элмарзий къахьегам вай правительствас белгалбаьккхар Даьхен эггара дезагIа дола совгIат — Ленина орден яларца. Даьха толамаш чIоагIдеш къахьега уйла йолаш ва Элмарза укх шера а. ХIана жа дахкаш латт цун бригаде. ДукхагIа долча жерчаша шола Iаьхаргаш ду, Iодаь Iоахарий шелалахи лазарахи лорадеш, малоаггIара царна Iунал деш чуйнна болх беш ба цун бригадацара жа Iуйи сакманщикаши.

Жа дахкар мишта лел хьожаш со хилар Батаев Iимранаца социалистически яхь лелаеча Къахьегама Цlеча Байракха орден еннача Назиров Сайд-Хьасанеи, Висханов Iаббасеи, Абдурахманов Мухьмадеи, иштта кхычеи жа Iуй бригадашка.

ХIаьта 100 жийна тIехьа 100-нел дукхагIа Iоахарий кхедеш бола жа Iуй массехк мара вац колхозе. Цо хьаьокх толашагIа опыт массе бригадашка шерра йоаржаяра колхоза кулгалхоша а специалисташа а йоаггIаш йола йоакхо ца елга.

Цунах хетта ала деза жа Iуй балхацарча кхоачамбоацарех а. Эцача алапена, луча ялата, планал совгIа яьккхача продукцех доагIача хIаманиз раьза ба жа Iуй шоай колхоза кулгалхошта. ХIаьта уж раьза бац массехк шера вIаштта «кхоане» ехкаш электрически сердал хьачу ца юллаш таханарча денга шоаш бахарах. Из сердал хьачу ца йиллар бахьан долаш, эца торо йоллаше а, телевизор е радиоприемник ца эцаш багIа дуккха жа Iуй. Цар вахара хьалаш тоадара дукхагIа терко е еза колхоза кулгалхоша а, партийнии профсоюзнии организацеша а.

...Малх чубузаш латтар сайна байзача кердача новкъостащара со къасташ. Фатаген чудетта фонараш а сега жа дахкача желашка къахьегаш бар уж. Тахан уж сайна бовзарах, цкъа-дале, воккхий веши, шозлагIа-дале, цар вахара хьалаш вай замо дIамадеххара ца хиларах бохам хиннеи цIавера со жа Iуй болчара.

Р. МАЛЬСАГОВ.

МЕТАЛЛУРГЕ ТАМАШ

Малхбузен мехкашкарча журналисташа иштта оал хIанз сихха дегIайоагIаш латтача болгарски металлургех. Ткъаь итт шу хьалха тха экономике керттердараш... сапа деча, текстильни, кхачан промышленноста доакъош дар. Тиша аьшк лоаладеш цхьа фабрика мара яцар цу хана тха мехка. Сагасих арахецар 700 грамм болат.

...Дукха ха йоацаш Болгаре торжественно дездир Порникера В. И. Ленина цIерагIйола къаман металлурге хьалхарча завода ткъо шу дизар. Из хьалйир «Совболстрой» яхача советско - болгарски обществос, хIаьта тха хьалхара металлургаша говзал Iомайир СССР пхе металлургически заводе. Машинаш дIаоттаяьраш а уж болх бе кийчъяьраш а советски специалисташ бар, ерригача оборудоване тIа «Хьаньй СССР-е» аьнна яздаь дар. Болгаре историчухь эггара хьалхара плавка советски сталевараша чакхъяьккхар, цар кийчйир мартеновски, прокатни, кхыйолча а производствашта эша кадраш.

Тханцига хоза а хеташ оал «Кремиковцы — болгаро-советски доттагIала символ» аьле. 1956 шера цига баьхкача советски геологашта бIаргаяйнар шаьра аре яр. Цхьабакъда, царна дика бIаргагора, дукха ха ялалехьа цига хьахургдар — бIарччa индустриальни город — Кремиковцы. Московски «Гипромеза» проектагIа хьалхарча юхьигах 1,5 миллион тонн Iаьржа металл дала дезаш яр комбинат, цул тIехьагIа — 3 миллион. Балкански ах гIайрен тIара эггара йоккхагIйолча металлургически комбината проект оттаеча дакъа лаьцар советски 80 проектни институто. Кремиковцашта машинаши оборудовании ялараx дола советски «Тяжпромэкспортан» болгарски «Техноимпексан» юкъера хьалхара договор оттадир 1959 шера. 400 советски заводо хьайир уж машинаш. Вежарий санна тIаийцар тханцига баьхка советски специалисташ. Советски мехка а безаме тIаийцар дуккха а кремиковцаш, хIаьта уж цигара цIабаьхкар чон, болат лоаладу говзанчаш а хинна. ХIаьта специалисташ комбинате юхеIийра керда кадраш кийчъяр духьа а керда установкаши чоалхане оборудовании караерзаеча болгараштa новкъостал дар духьа а. Эггара бехктокхаме йолча участкашка болх бора советски наха, шоай хьинареча къахьегамца ерригача коллектива хьалхашка сий даьккхар цар. Царех дуккхачарна болгарски орденаши медалаши елар.

1963 шера Кремиковски комбинат хьаеллара хетаьлча митинге БКП ЦК Хьалхарча секретара, НРБ Паччахьалкхен совета Председатела Тодор Живкова аьлар: «ДегIаена Iаьржеи бос болеи металлурги йоацаш, чон, болат, прокат йоацаш Болгаре таханеи кхоанеи мишта хургьяр хорш дац вай. Iаьржа металлаш доацаш машинаш елца а, е юрта боахам а, е транспорт а дегIаккхувла йиш яц вай».

3 пятилетка чакхйоалаш, 1975 шера, кремиковцаша халкъа боахама лургда 1,5 эзар тонн чон, 1,9 эзар тонн болат, 2,2 эзар тонн прокат.

Стефан ГЕОРГИЕВ,
болгарски журналист.
(АПН).

София.

РИМСКИ ИМПЕРЕ ТIЕХХЬАРА КАРТА

Дукха ха йоацаш Пловдиве шиий болх чакхбаьккхаб ширача Римски импере эггара кердагIдола карта оттадара вIашагIкхийттача комиссе. Картана юкъе я хIанз Болгари, Румыни, Греци, Югослави, Турци санна йола паччахьалкхенаш яда районаш. Керда карта дувцача дакъа лоацаш бар Англера, Италера, Турцера, кхыча мехкашкара а Iилмахой. Из, антични импере хIанз долаш долчарех тIеххьара карта, арахец Болгарски Iилмай академеи пловдивски археологически музеий.

(АПН).

КХОАЧАШДЕ ЛЕРХIАР

ДIадахача шерачул интернациональни боарам лакхагIа болаш я Наьсарен халкъа театра репертуар укх шера. Иштта оаха оттае лерхI узбекски йоазонхочо Коххара Абдуллас язъяь «Кашара оаз» яха пьеса. Цу пьеса дувцаргда советски законаца доацаш леладеча нийрчача гIулакхех, уж дIадахара лоаттабеча къовсамах.

«Баче истий» яха Боков Ахьмада язъяь пьеса а оттаедага да тхо. Фу дувц цу пьеса? Из а я тахан а тIехь вайна юкъе нийслуча эздий доацача, дукха нийстий а кхувлаш дIаяхача замах тIехьдиса гIулакхаш леладечарех.

КхоалагIа оаха оттае лерхIар я колхоза ахархой вахарах, гIулакххех, хьалкхувча тIехьенна луча кхетамах дувцаш йола Абрамцева язъяь «Дег тIара дIоагIаш» яха пьеса.

А. ТОРИЕВ,
Наьсарен халкъа театра режиссер.

Тахани кхоанеи хургда

30-ча МАРТА

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 11.00. Болх бу «Малышок» яхача берий кинотеатро. 16.00. «Нийсархой» яха клуб. «Комсомол, таханара ди» яха лакхехьарча классашкарча дешархой сайре. 13.00. Халкъа университет. Комсомольски актива факультета заняти. «Района школай пионерий дружинашта кулгалдеча комсомола комитетий лоархIам» яха лекци. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Ловз «Интер» яха ансамбль. 19.30. Болх бу шозлагIа гойтача фильмай кинотеатро.

ХИМИКИЙ КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. «УнахцIено» яхача группа заняти. 10.00. «Бригантина» яха клуб. Массовикий-затейникий конкурс. 13.00. А. С. Пушкин ваь 175 шу дизара хетаяь Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен филармоне артистий лекци - концерт. 17.00. «ЛадувгIа нохчийи гIалгIайи ашарашка» яха духовой оркестра гойтамаш. 18.30. Болх бу изобразительни искусствай республикански музея филиало.

Н. К. КРУПСКАЯ ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 10.00. «Къона ленинец» яха клуб. «Массе а хана хьежалба малх» яха кинофестиваль. 12.00. «Мечтатель» яха клуб. «Со — Советски Союза гражданин ва» яха сайре. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Ловз «Экспресс» яха ансамбль.

«КРАСНЫЙ МОЛОТ» ЗАВОДА КУЛЬТУРА ЦIА. 17.00. Сомий бешамаш лелаерий клуба заняти.

КИМ ЦIЕРАГIА КЛУБ. 17.00. «Цар дIакхессаб ды» яха атеистически литература обзор. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

С. М. КИРОВА ЦIЕРАГIА ПАРК. 10.00. Болх бу ерригача аттракционаша.

31-ча МАРТА

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 9.00. 11.00. Болх бу «Малышок» яхача берий кинотеатро. 12.00. Йоккха зал. «ДоттагIлен пластинка» яхача телевизионни конкурсе дакъа лоацаш йолча вокально - инструментальни ансамбла концерт. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Ловз «Интер» яха ансамбль. 19.30. Болх бу шозлагIа гойтача фильмай кинотеатро.

ХИМИКИЙ КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. «Атеист» яха клуб. «Саги Iалами» яха къамаьл. 11.00. «Дын бераши» яха кино гойтилга. 12.00. Волейболахи истола тIарча теннисахи ловзаpа яхьаш. 14.00. «Бригантина» яха клуб. К. Чуковске книжкаех литературни викторина. 18.30. Болх бу изобразительни искусствай республикански музея филиало. 19.00. Ловз «Гармония» яха вокально - инструментальни ансамбль.

Н. К. КРУПСКАЯ ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 17.00. «Саги коллективи» яха диспут. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Ловз «Экспресс» яха ансамбль.

ПАЙДАНЕ ВIАШАГIКХЕТАР

Республика хьехархой Iилман-практически конференцера

Ленина васкетех цаI да кагирхоштa шерагIа юкъара дешар Iомаделга. Цун лоархIам къаьстта лакхлу хIанз, ерригача производства Iилма-техническ боарам цахаддаш лакхлуча хана, Iилма производства дакъа а хинна дIаэттача хана. Цудухьа лоархI парте массане а юкъера дешар дешилга коммунизмага бодача наькъа тIа общество социально - политически а экономически а дегIаяра, къахьегамхой коммунистически сакхетами культуреи лакхъяра керттера хьал.

Уж деррига доккхий, чоалхане, бехктокхаме декхараш, керттерча даькъе школе бераштa дешар Iомадеча урока тIа кхоачашде дезаш да. ХIаьта уж чакхдаха дезар хьехархо а ва.

Мишта дикагIа вIаштIехьдаргда урока тIа цхьан ханна бераштa тахаено дIадеххача тайпара дешар Iомаделга а царна шерра коммунистически кхетам балар а? Мишта Iалашдергда керда дешара программаш школа вахаре йизза чакхйоахилга? МалагIча наькъашца айхха гIа вIашагIдувзалургда дешари обществана пайданера къахьегами? Лоаща аьлча — мишта кхеве веза массе а оагIорахьара, дегIавена вола коммунизман саг? — уж дешаш дар укх деношка хиннача «КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа республика школашка дешара - кхетама болх тоабара» деша хетаяьча республикерча хьехархой Iилман практически конференце дийцараш.

Конференце вIашагIкхийттабар республика ерригача юрташкареи городашкареи кхо эзар гаргга хьехархой, школай, дешара отделий кулгалхой, республика просвещене министерствaн хьехархой говзал лакхъяра институтех болхлой, партийно - советски органий а общественни организацей а викалаш.

Таханарча декхарашка хьежжа хьехархочун болх тоабелга, педагогически балхацара кердадар, пайданегIа дола дешар хьехара наькъаш массанена дIадовзийтилга, иштта кхыдола лоархIаме дешаш къоастадеш секцешка дIабихьар конференце шин болх хьалхарча дийнахьа. Болх беш хилар ерригаш а 15 секци — юххьанцарча классий, эрсий меттел литературан, наьна меттел литературан, математика, физика, химе, биологе, географе, сайрийнарча школай, кхыраш. ЛоархIамегIа долча дешара дешашта хетаяьча бIаь совгIа докладага ладийгIар хьехархоша секцешка, хьалха латтача городерча школашка дешара-кхетама болх мишта вIаштIехьбаькхаб хьежар.

Iилман - практически конференце пленарни заседани хилар КПСС обкома политически дешара Цiен йоккхача зале. Укхаза вIашкатехар секцешка баь болх, цул совгIа хоадам боллаш дийцар школай болх тоабара наькъех: цу балха зеденнача кердачох. Цу хьакъехьа нийс докладага ладийгIар гулбеннараша.

Массане а боккхача теркамца ладийгIар «ХIанзарча урокахи бераштa дешар Iомадареи кхетам балареи болх тоабара наькъехи» лаьца республика хьехархой говзал лакхъяра института директора Н. М. Ускова яьча докладага. «В. А. Сухомлинске маяххара, дешара-кхетама болх тоабеча педколлектива лоархIама» хьакъехьа яр хьехархой говзал лакхъяра института кулгалдеча болхлой кабинета заведующи йолча М. С. Петрочука доклад. «Школай коллективашеи района общественностои КПСС XXIV съезда решенеши «Юртарча юкъара дешар Iомадеча школа балха хьалаш дIахо тоадарах» бола КПСС ЦК-и СССР Министрий Советеи сопами вахаре чакхдахарах дийцар КПСС Наурски райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе В. А. Перменова.

Конференце белгалдаьккхар хьалхле леладеча городерча школашка таханено дIадеххача тайпара дешара - кхетама болх вIаштIехьбаккхара дуккхадар даьлга. Масала, № 58 йолча Грознерча юкъерча школе укх тIехьарча шин шера дерригача предметашта мел эшачунца Iалашъяь дешара кабинеташ кийчъяьй, керттерча даькъе, хьехархойи дешархойи низашца. Укхаза белгтала тоабаьб бераш Iомадареи уж коммунистически кхетадареи болх. Из коллектива мишта вIаштIехьдаьннад дувцаш яр цу школа зануча Н. Н. Колесниковай доклад.

«Школе дешар Iомадара наькъаш вIаши нийсдара деша» хетаяь яр Нохч - ГIалгIай АССР паччахьалкхен университета педагогикаи психологеи кафедра ассистента, педагогически Iилмай кандидата Л. В Исаевай доклад. Иштта гулбеннараша ладийгIар «Юкъара дешар Iомадеча школе физически кхетам балара цхьадолча дешаех» йолча университета физически кхетама теоретически лардий кафедра вокхагIволча хьехархочун В. А. Пошлова докладага, «Эрсийи наьнеи метташи литературеи Iомадара декхаращца дуззадена Iилман-тохкамий института Нохч-ГIалгIай филиало деча тохкамех» лаьца цу филиала заведующе, филологически Iилмай кандидата Я. У. Эсхаджиева яьча докладага.

Къаьстта боккхача лоархIаме да урокаш йоацача хана болх дIахо тоабелга, къаьстта юрташка. Цу хьакъехьа доккхий толамаш даха вIаштIехьдаьннад Шалински района Аргунерча № 2 йолча юкъерча школа коллектива. Цунах лаьца дийцар цу школа школей классен боапача балха организатора З. Ш. Хатуевас.

Конференце къаьгта белгалдаьккхар школай болх вай парте белгалдаьхача декхарашка хьежжа тоабелга, эггара хьалха, хьехархочун говзалах, кертагIа, пайданегIа дола наькъаш диззагIа по карадерзадарах, хIаьта иштта хIара школе творчески балха эша хьалаш вIаштIехьдахарах тийша долга.

Массе а оагIорахьа бераш Iомадара а царна коммунистически кхетам балара а болх дика вIаштIехьбаьккха хьокхаме школаш дукха я республике. Цар балха опытах дийцар конференце.

Республике хьехархой балха цара кердадар дIа-хьа эцар дIахо беча балха дуккха пайданедар довзаш чакхъяьлар Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министерстваси, хьехархой говзал лакхъяра институтои, РСФСР педагогически обществаи республикански обществаи вIашагIтеха Iилман - практически конференци.

ХIанз, карарча дешара шера хоадамбеш йола тIехьара четверть хьатIакхоачача хана школашкара дешара - кхетама болх тоабара цох боккха пайда баргхилара шеко яц.

А. БАСИЕВ.

ДоттагIал тIехь

Дукха ха я Къилбаседа-ХIирийи Х. Нурадилова цIерагIча Нохч - ГIалгIайчени къамий театрий творчески коллективашта юкъера доттагIал дIадоладенна. Массаза дIа-хьа хьоашалгIа баха хиннаб цу театрий артисташ, массаза вIаши дега саламам беш сахьаташ хиннад царна юкъе! Къамий культура вIаши йовзарах, цунцара дикагIдар дIа-хьа эцарах доккха беркат даьннад — кхы дIахо а чIоагIденнад шин театра коллективашта юкъера творчески бувзамаш.

Массе а хапара гIулакх а хинна дIаэттад къонача актераша вIаши хьоашалгIа бахе творчески отчеташ елга. Дукха ха йоацаш ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкомои Ерригсоюзни театральни общества республикански отделенеи хьийха Грозне творчески отчет еш хилар Къилбаседа-ХIирийчен къона артисташ.

Хьаьшашта цIаккха а дицлургдац Х. Нурадилова цIерагIча театре дIайхача доттагIалца шоаш тIаэцар. Лоалахой отчетага ладувгIа цар говзалга хьажа вIашагIкхийттабар комсомольски болхлой, артисташ, производстве хьалхле лелераш, общественни организацей викалаш. Хьаьшашка дIайха моаршал хоатташ къамаьл дир ВЛКСМ обкома секретара А. Митрофанова.

РСФСР заслуженни деятела Къилбаседа - ХIирий драматически театра керттерча режиссера Г. Д. Хугаева дийцар гулбеннараштa шиъ театра юкъерча доттагIлен бувзамех, Нохч - ГIалгIайчен артисташ дукха ха йоацаш городе Орджоникидзе боккхача толамца шоай говзал гойташ хиларах, вIаши цхьана леладеча творчески бувзамаша хIара халкъа культура йIаьхегIа ярах, шоай театра творчески толамех.

Уж доахача дизза дакъа лоацаш ба ХIирийчен къона артисташ. Цар хьинаре дакъа лоац классически а, къаман а, малхбузен а репертуарацара спектаклаш кийчъечеи оттаечеи. Къонача артистий Iалаьмате дика вIаштIехьдаьннад «ДуIа» яхача А. Островске драма тIарча Катеринай, «Анжеликеи гIаьрахойи» яхача пьеса тIарча Ринальдеи Анжеликайи. кхы дуккхача турпалий чоалхане сурт-сибат оттаде. ХIанз къона артисташ ба цIи хезача драматурга В. Шекспира «Гамлет» яха спектакль оттае, кийчлуш. Из цIенхашттара творчески экзамен я царна.

Гулбеннараштa шоай говзал гойтар артисташа С. Медоевас. А. Галаова, К. Саунова, Б. Кумалагова, Д. Царгасова, Т. Кантемировас, З. Галазовас, З. Дзбоевас, А. Дзиваева, Р. Цироновас, Б. Дауева, кхыбараша. ВIашагIкхийттараша чIоагIа раьза хинна тIайийцар хьаьшаша оттадаь «Саба кхел», «Дай сийле», «ДуIа», «Анжеликеи гIаьрахойи» яхача пьесаш тIара доакъош. ХIара дакъа чакх массаза доала чIоагIа тIоараш деттар зале, дуккхабезабеннача артисташтa эзаш телар.

Нохч - ГIалгIайчен общественносто лакха мах беш, толамца чакхъяьлар Къилбаседа-ХIирий халкъа театра къонача артистий аргIанара творчески отчет. ВЛКСМ обкомеи Ерригсоюзни театральни общества республикански отделенеи Сийлен грамоташ елар къонача артисташта, совгIаташ делар.

Г. ЛЕВИН.

Сурта тIа: фойе вIашагIкхетар. Артистка З. Галазова, хIамаш тегар-мотористка З. Дельмаева, артистка Э. Бугулова, консервни завода оператор Л. Найденова (аьрдехьара аьттехьа).

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

МОСКВА СССР Iилмай Академе 1959 шера хьаьяьча молекулярни биологе института чудоагIа Iилма цу даькъера мехка эггара дикагIдола низаш. Цига къахьегаш 150 гаргга Iилман болхло ва. Цунна чуйоагIа боккхагIбола Iилмахой — академикаш А. А. Баеви А. Е. Браунштейни, СССР Iилмай Академе членаш - корреспонденташ М. В. Волькенштейни, Г. П. Георгиев, М. Н. Мейсель, кхыбараш керте латта 16 лабораторни цо-шоаш йола группеи.

Лаххерча организмай генаш хьахиларен болх барен структура Iомаяра доккхий комплекски тохкамаш деш латт СССР Iилмай Академе члена-корреспондента Г. П. Георгиева лаборатоpе. Цу балхаша керда перспективаш хьаелл гIаьххьача боарамера дифференцировкан из зуламеча эйпага яларен процесс Iомаеча а хIаьта иштта генна инженере проблемаш къоастаеча а.

СУРТА ТIА: установке изоэлектрически электрофокусирование методаца екъара оттаеш воалл неукдленнови кислотай биосинтеза лаборатоpе зIамагIвола Iилман болхло А. Я. Варшавскийи (аьттехьа) аспирант А. А. Шилови.

О. КУЗЬМИНА сурт.

ПАТРИОТАШ ХЬАЛКХЕБАРА

«Ког мел баьккхача кагирхошта дIахьокха деза цар болхя вахари Союза вахарен балхеи дакъа долга», — яьхад А. С. Макаренкос. Тайп-тайпарча формашцеи, методашцеи чакхбоакх из болх Нохч-ГIалгIай медицински училище — беседаш ю, лекцеш еш, Советски Союза Турпалашца, къахьегама ветеранашца, къаьнача большевикашца, В. И. Ленин бIаргвайнача нахаца вIашагIкхетараш чакхлоах.

Укх деношка училище чакхъяьккхар «Вахаре массе а хана я турпалал гойта моттиг» яхаш тема а йолаш диспут. Зале хьалтехад доккхача алапаца яздаь «Цхьаккха вицлургвац, цхьаккха дицлургдац» яха транспарант. Диспуте къоастаде оттадаьд «Фуд из турпалъяхар? Мишта кхетаду Iа «Вай мехка турпал хилар — сийлахьа декхар да..?» яха Н. Островске дешаш?, «МоллагIчох хила йиш йий турпал? яха а иштта кхыдола а дешаш.

Къамаьл даьча Л. Хашагульговас, Л Гузенкос, Э. Гуносяна, С. Лукьяновас, А. Мамаева иштта кхычар а дийцар гIулакх нийсделча ше ца кховеш общества болча пайданна из чакхдоккхаргдола саг ва турпал, яхаш.

Дукха дийцар диспуте вай мехкахоех турпалех Х. Нурадиловах, К. Гуренкох, А. Шерипових лаьца а.

ЛоархIаме дар цхьаькха масал а. Училища студенткаша Ефремова Зинаси Товсултанова Асяси шийна цIагIа чу а ухаш деча медицински новкъосталах дувцаш, царна дег тIара баркал оалаш дар цамогаш йолча кхалсага училище дайта письмо. Уж шаккхе а йоI «Дикача гIулакхий бюро» доакъашхой ба.

Цу тайпара дика, дIайха дешаш тIадолаш письмош дукха ух училище.

Л. АРКАДЬЕВА.

ХЬУВКЪАМ БОККХАГIА ХУРГБА

...Города Пистерица профессиональни лостам хьахинна дукха ха я — 1915 шера апрель бетта болх бе йолаеннай сихха хьаяь химически завод. Кхетадеш махиллара, хьалхара дуче тIом юкъекхаьчача хана германски империалистaштa саггота эшаш хинна продукци — аммиаки азотни кислотаи дар по арахецаш хиннар. из эшар тIема гIулакха. Малар ра аьлча, аммиакахи азотни кислотахи минеральни удобренеш хьаеча а пайда эша йиш яр.

Социализмо хийцар цу города а завода а кхел ХIанз. Пистерице керда предприяти болх бе йолаеннача тIехьагIа, советски Iалама газах хIара шера хьаергья миллион тонн азотни удобренеш! Дукха ха ялалехьа шийна эшар Iалашдаь ца Iеш кхыча мехкашка йохка а шоттта башха-дика удобренеш хургья ГДР-ага.

Керда комбинат хьалъе йолайн ГДР вIашагIъелла ткъаь цаI шу дузача дийнахьа—1970 шера 7 октябре ХIаьта 1973 шера май бетта пхи эзар километр гаьнара «Сияние Севера» яха газопровода чу гIолла укхаза хьакхьачар советски Iалама газ.

СССР-е, Невинномысске а хьалъеш латт химически удобренеш арахецаргйола комбинат, из хьалъяра балхаш графикал ах шу гаргга хьалха даьлаьннад. Невинномысска гIиллонхой опыт. директора Ирхардт Кунце яхачох. чIоагIа накъаьннай Пистерице комбинат хьалъеча: цо торо хилийтар цхьадола гIалаташ ца де, хьахьекхар пайданегIйола решенеш Иштта, ГДР-ерча предприяте лакха овсавле йола аммиачни установка дийхIачул кхо бутт хьалха болх бе йолаялийта вIаштIехьдаьлар.

Кхо шу совгIа ха яьнначул тIехьагIа Пистерицера комбинат болх бе йолаялийтара кийчо е езаш мара яцар. цо хьахьокх социалистически экономически интеграце Комплексни программа кхоачашъяро хIара мехка СЭВ-а доакъашхочоа мел йоккхий торонаш лу. ГДР-ерча специалисташа даьча лоархIамех (кердача комбината удобренеш чIоагIа дика хургья) тIара гектара тIара 8-негара 11 килограммага кхачалца дуккагIа лу ялат. коартол — 90 килограмм. моша доакъар центнерал совгIа Болхлочо Вильгельм Триппле-ра, Пистерицера комбинат хьалъеш боахкача 8,5 эзарнех цхьанне, аьлар ГДР кхаштa эша хьоанал малхбузенсибирски лаьттан ченашкара хьайеергья оаха... Из геттара нийса а да хIана аьлча ший 25 шу дизаргa накъайоагIаш йолча ГДР-о ший экономика чIоагIъю социалистически содружества мехкаша лоаттадеча чежарашха долча новкъосталахког гIортилга а еш.

М. ХУТОРНЫЙ, АПН соб. корр.

Берлин.

ФЕ ХИЛА

Малар тIехдаккхар — эггара доккхагIдола зулам. Из бакъду дерригача дунен тIарча Iилмахоша. Цхьа бахьан доацаш дац цу кхерамеча айпа духьала дерригача мехкашка хоадамболлаш къовсам лоаттабеш хилар.

Масала, Австрале менна беха а болаш автомобилаш лехкарашта набахта боахкаш яха тайп-тайпара ханаш тох суло. Цул совгIа, моттигерча газеташ тIа доккхийча алапашца кепатох: «Селхан меннар — тахан набахта».

Турце полици тIехьа а йолаш са ца лоIаш 30 километрал кIезигагIа боацаш никъ бе беза маларо вохаваьча водитела.

Цхьабакъда эггара чIоагIагIа дола таIазар Сальвадоре ду. Укхаза менна бехача водителашта, кхы цхьаккха къамаьл а ца деш топаш тоха суд ю.

Цхьабакъда менна беха а болаш паччахьалкхен е ший доалахьарча автомобилаца шийла фо кхетийта наькъа арабувлараштa кертах кулг-м вайцига а хьеккац. Царна 50 сомага кхаччалца гIод тох, 5 шерага кхаччалца машин лелаергйоацаш бокъонех воаккх. ХIаьта а водителашта юкъера малар дIадоалаш дац. Масала, соахка бе-беча ханашка автомобила ко бе долларгдоацаш бокъонех ваькхав ши эзар совгIа саг. Цецвоаккхаш йоккха я из цифра, хIаьта а, корта бохо малар а мелаш республика наькъашка гIолла машинаш хехкара тIера бараш кIезига бац. НаькъагIа делара кхерамзленна чIоагIа новкъарле ю цар.

Ший доалахьа автомобиль йолаш волча С. Рашидова, малар тIех а даьккха, цирковн арена е лаьрхIа наькъах. Ший хьаштдолча тайпара гIоалвувлаш вахав из духьала йоагIача автомобила тIакхетталца йолча хана. Бала хиннаб маларах. Автомашин йохаяьй, корта лозабаьб. Цул совгIа: шин шера кхы машин йоалларгйоацаш бокъонех ваькхав Рашидов, цу тIа 50 сом гIод а техад.

Иззамо долча бахьанегIа наькъа тIа транспорташ хатар хилар № 99—97 ЧИБ йолча автобуса водитела Н. Радченкона Бакъда лозаваь а вийна а саг вац из авари яьча. Цхьабакъда цу дийнахьа машина ко бе а доаллаш ше менна хилар хана-жерахьа дицлургдац Радченкона. Водитела бокъонех валарал совгIа, ший доалахьа машин йолаш волча сага даь зе такха а дезаргда цун.

Авари яьй «Чечингушвоэстрой» ОРС-ерча цхьаькха маларaш тIехдоахача водитела С. Харитонова а.

ДIадахача кIирагIа малар тIехдаьккха мийннараштa юкъе ва мотоциклист М. Пристула, З. Мадаев, дукха кхыбараш.

ХIанз а дукха да тракторашбахьан долаш наькъашка хула хатараш. Алхха укх дIадахача ворхI дийнахьа йиъ авари яьй цар.

ХIанз а транспорт къаьстта во лелаю Советски районе.

Массехк ди хьалхагIа Ленина цIерагIча колхоза тракториста В. Абдулаева, лоамаи наькъий хьалашка лелара правилаш теркал ца а еш, трактор ахка яхийтай. Трактористи цуцара пассажири наькха санна лозаваьв. ХIаьта трактор пайдана йоацача яьннай.

Улиций цаькъний закона хам ца бар да водителашта «Грознефть» объединене транспортни конторерча А. Уколова, «Старогрознефть» НГДУ-рча М. Мозгоая авареш яра бахьан.

ДIадахача кIирагIа 37 хатар хиннад, 2 саг ве а вуаш, 29 сага човнаш а еш.

А. ЧЕБУШЕВ.

СПОРТ

ШАХМАТАШ

Чакхъяла гарга я шахматех ловзара маIача ваха юкъера города чемпионат. Эггара лоархIамегIара шин тур мара йисаяц ловза.

Боккхача къовсама тур хилар 8-гIа яр. Из тамаш а яцар. Шоайла ловзаш бар хьалхара моттиг къувса Алимов Рашиди Мелькумянц Николайи. Цхьан дийнахьа чакхбаланзар уж лайза. ШоллагIча дийнахьа ловзаш 49-гIа ход яьчул тIехьагIа шаккхе барта а ваха цхьаннегахьа совле йоацаш чакхъяьлар из парти. ХIанз алхха уж шиъ мара вац ворхI-ворхI очко йолаш.

Царел ах очко мара тIехьа ца вусаш шахматех ловзаш хьавоагIа мехкдаьтта института студент цхьоалагIа разряд йола В. Якутович. Цо эшаваьв А. Дудин.

Ялх очко йолаш пхи саг ва. Уж ба дика шахматисташ Г. Гордиенко, А. Анидалов, Х.-М. Ошаев, Б. Колодяжный, Н. Шихарбеев.

Чемпионат йолалуш санна дика ловзаш Дулуков, Дудин, Кульжинский, Григорьев, Мадалов, кхы дуккхабараш. 70 саг вар чемпионате дакъа лоацаш. Царна юкъера 10 саг хьалхара тураш чакх маьллинге а яхьа юкъера ваьлар. Царех ба И. Дуденков (№ 41 йола школа), А. Баградзе (ДСО «Буревестник»), Б. Музыкин (ДСО «Труд»), кхыбараш. Цу наха бе боагIа бехк бе декхарийла я шахматни федераци.

КIирандийнахьа, 31 марте тIеххьара, 10-гIа тур я. Цига цIи йоаккхаргья города дикагIа волча шахматиста.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 март

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Массанена йола гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Догам». 10.00 — Телевизорашка хьожарий письмойх йола музыкальни программа. 10.30 — Дай-ноаной, шоана. 11.00 — Босбола телевидени. Школьни каникулий деношка «Иштта да из. е иштта дац?». 11.30 — Саги Iалами. 12.00 — «Халхаре вахар». 12.45 — Босбола телевидени. Телевизорашка хьожарий хаттараштa жоп лу СССР «йгача а кхачаи а промышленноста машинаш хьаяра а чахача эша прибораш хьаяра а министра Доенина 13.15— Босбола телевидени. Школьни каникулий деношка. «Самукъане стараташ» 14.10 — «УнахцIено». Iилмаи популярни программа. 14.40 — «ХIанз деиз дIа массаза я» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 15.40 — СССР-а композиторий 5-гIа съезда чакхдолхаш. 16.30 — «Гуш дари теша халадари». 17.30 — Телевизорашка хьожарий хаттараштa жоп лу политически обозревателя Жукова. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 18.40 — Концерт. 19.05 — Босбола телевидени. «Америке гIолла» яхача телевизионни документальни фильма премьера. «Нью-Йоркски зарисовкаш» яха 3-гIа дакъа. 19.25 — Босбола телевидени. «Илли-74». 19.55 — «Со — Тянь-Шань» яха художественни фильм 1-гIа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Эстрадни программа. 22.50 — Босбола телевидени. Спортивни программа. 1. «Комсомольская правда» газета приз яккхара нек дара йола дунен халкъашта юкъера яхь. 2. «Спортлото» тираж. 23.30 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

15.45 — «Май бутт бар» яха художественни фильм. 17.30 — «ДоттагIал» яха киножурнал. 18.00 — Къахьегамца сийдолаш ва саг. Механизатор Абдулхаджиев 18.10 — «Тхоца халхараш де». Пионерий Республикански Дворецера трансляци.

31 март

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Бераштa йола Iуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Дешархошта. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — Советски Союза гIулакх деш ва. 11.00 — Школьни каникулий деношка. Дешархошта йолча телевизионни спектакла премьера. 11.30 — «Конструктор Ильюшин» яха телевизионни очерк. 12.00 — «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — Босбола телевидени. «Война и мир» яха художественни фильм, «Наташа Ростова» яха 2-гIа сери. 15.15 — Босбола телевидени. Концерт. Киевера передача. 16.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама. 16.30 — Тахан СССР-а Доккхача театре. 17.30 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Советски илли концерт. 18.45 — Босбола телевидени. Кинониккъбархой клуб. 19.45 — «Со — Тянь-Шань» яха художественни фильм. 2-гIа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Концертни студе тIахьех. 22.50 — Боксах йола СССР-а чемпионат. Финал. Ижевскера передача. 23.30 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

15.45 — «Сийрда цIе парус». Йоккхача классашка дешабагIараштa йола передача 16.25 — Киножурнал. 16.35 — «Кагирхойи атеизми». 17.10 — Документальни фильма кинозал.

РАДИО

30 март

6.30 — Юртара вахар (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаши хаттами. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Ашараш. 8.30 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 15.15 — Художественни самодеятельноста доакъашхой концерт (эрсий меттала). 16.00 — СССР-а халкъа литература. «Шокъа цIока тIаьюхха Витязь» яхача Шота Руставеле поэмацара доакъош (эрсий меттала). 16.30 — «Саг кIезигвеш йола традицеш» яха Аушева беседа (гIалгIай меттала). 16.50 — Ашараш.

31 март

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 13.00 — «Даьхенах дола иллеш» яха передача (нохчий меттала). 13.40 — «Самукъанерча талгIе тIа» яха радиокомпозици (нохчий меттала). 14.00 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала). 14.15 — Халхара ашарий концерт (гIалгIай меттала). 14.30 — Юрта боахаме хьалха латтараштa дола концерт (эрсий меттала). 15.15 — КПСС-а XXIV-ча съезда сопамаш кхоачашде. «Календара тIа 1976-гIа шу да» (эрсий меттала). 15.30 — Юртбоахама хьалха латтараштa дола концерт дIаходахьар (эрсий меттала). 16.00 — «Школьни глобус» (эрсий меттала). 16.15 — «Интернациональни коллектив — доттагIал дола коллектив» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 16.30 — Моттигерча композиторий иллей концерт (гIалгIай меттала). 18.30 — Иллеца доттагIал дараштa дола концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 4—8, Грозне 5—7 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. Кхоанеи ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш, лоадама йоачан а йоацаш, цхьацайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 2 градус шелалгара 2 градус йовхалга кхоачаш деношка 4—8 градус йовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

КХАЙКАМ!

31 марта, кIирандийнахьа Урус-Мартане ерригача районни потребительски обществаша дакъа а лоацаш бIаьстанара кооперативни рознични ярмарка хургья.

Дохкаш хургда бераштеи боккхагIчарнеи лаьрхIа тIеханахьа дувхаду барзкъаш, телатеи хьамчаи кога гIирс, пазата хIамаш, кIадаш, мIад йоаха средстваш ядохимикаташ, мебель, юртбоахама кечалаш, дарегIча маьхегIа сезонни товараш а хIаьта иштта продовольственни товараш а.

Ярмарке баьхкарашка йиш хургья бIаьстанахкан сезонагIа шоашта эша товараш эца меттел, Урус-Мартановски райпо художественни самодеятельноста коллективо оттадеча концертага хьажа а кооперативни организацей общественни кхача кийчбеча предприятей кулинараша кийчдаьча хьаьнача даара чамбаккха а.

Ярмарке шо дахкарга хьежаш да тхо, деза эцархой!

Респотребсоюз.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийна вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадува шиннаре, оре. шоаттан денощка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 3145.